Бүгү чурттарның пролетарийлери, катыжыңар!

ШЫН

ВКП(б) ТЫВА ОБКОМУНУҢ, КЫЗЫЛ ХООРАЙ КОМИТЕДИНИҢ БОЛГАШ АЖЫЛЧЫ ЧОННАРНЫҢ ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ ОБЛАСТЬ СОВЕДИНИҢ ОРГАНЫ

1925 чылда үндезилетинген

1951 март 22 четверг № 58 (2234)

ӨРТЭЭ 20 КӨП.

Бо хүнгү солунда:

Бистиң Төрээн чуртувуста (1 арын).
Колхозтарга узун хуусаалыг чээли (1 арын).
ПАРТИЯ АМЫДЫРАЛЫ. К. Дилгижек. — Районнуң партия конференциязының шиитпириниң изи-биле (2 арын).
В. ТКАЧЕВ. — Большевик партияның идеологтуг үндезиннериниң дугайында генийлиг ажыл (2 арын).
Өвүр району Чөөн-Хемчик районун социалистиг чаныышка кыйгырган (3 арын).
С. Тушков. — Школада кичээл үстүп турар (3 арын).
В. Жуков. — Тарылга белетчелин күштелдирер (3 арын).
Редакцияга чагаалар (3 арын).
С. Олакай. — Механизаторларны белеткээринге кичээнгей салыр (4 арын).
Улустар тайбың дээш демиселди күштелдирип турар (4 арын).
Кореяда болуушкуннар (4 арын).

Колхозтарга тудуг материалын белеткээрин дүргедедир

Большевик партия болгаш совет чазак колхозчу тараачыннарны коллективтиг күш-ажылдың болгаш бай шыдалдыг чаагай амыдыралдың чырык оруунче эдертип киирген. Бүгү совет улустуң акы-дуңма дузаламчызы-биле Тыванның ажылчы чоннары ажыл-агыйның политиктиг улуг сорулгаларын чедиишкиннии-биле шиитпирлеп турар.

Бистиң областа колхозтарны организас, ажыл-агый талазы-биле быжыглаарының болгаш социалистиг чер ажылын болгаш мал ажылын чайгылыш чок көдүрлүүшкүнүнүң канчаар-даа аажок улуг ажылдары чорутунуп, чоннуң культура-амыдыралының чечектелиишкини чаартынып турар.

Колхозчуларны көвшкүн амыдыралдан **культурлуг сууржуң** чырык чаагай чуртталгаже шилчидери — бистиң тыва улустуң амыдыралында канчаар-даа аажок улуг өскерлиишкин болур. Эрткен 1950 чылда безин чаа хевирлиг, чырык, культурлуг бажыңнарже 1240 ажыг колхозчу өг-бүлелер кирген.

Бистиң совет чазаавыс Тыванның ажылчы чоннарының дугайында сактып четпес улуг дузаламчыларны чыл бүрүде берип турар. Колхозчуларны сууржуң байдалга киирери эң улуг эргиленин бирээзи болур. Ынчаңгаш, партия, совет чазак болгаш улуг Сталин чуртталганың культур-амыдыралдың, бүдүрүлгениң, ажыл-агыйның тудугларын кылзын дээш дыка хөй акша хөреңгини, ыяш материалдарны болгаш өске-даа янзы-бүрү чепсеглээшкиннерни харам чокка бистиң обласка үргүлчү берип турар.

Бистиң областың районнарында дыка хөй колхозтар улгатыр катыжып турары-биле тудуг ажылдары улам-на калбак хемчээлдиг чорутунар ужурлуг. Улгатыр катышкан көдээ ажыл-агый артельдери ажыл-агыйның болгаш культураның чаңгыс-аай төлевилел-биле кылдынган бажыңнарлыг колхозчу төптерни тургузары негетинип турар. Ол болза, колхозчуларның амыдыралын болгаш культуразын көдүрерин экижиде-ринге, база ниитиниң ажыл-агыйын дүрген хөгжүдеринге эң чугула суурну тургузар.

Колхозчуларны сууржуң амыдыралга чооку үеде шилчидериниң улуг сорулгазын чедиишкинниг боттандырары-биле область Совединиң күүскому болгаш ВКП(б) обкомунуң бюрозу бо чылдың ноябрь бирээге чедир чуртталганың — 1540, культур-амыдыралдың — 121, бүдүрүлгениң — 116 тудугларын кылырын планнаан болгай.

Бо айыткан сорулганы чогуур өйүнде чедиишкинниг боттандырарда үүнүн-даа мурнунда тудугларга хереглээр бүгү ыяш материалдарны, ылаңгыя кышкы үеде тудуг ыяштарын баш удур кезип белеткээш, колхозтарның төптеринге сөөртүп алыры эргежок чугула. Ынчаңгаш кышкы үеде тудугнуң ыяштарын организастыг белеткээри ажыл-агый бүрүзүнүң соңгаарладып болбас сорулгазының бирээзи болуп турар.

Область Совединиң күүскомунуң болгаш ВКП(б) обкомунуң бюрозунуң доктаалын ёзугаар бистиң областың бүгү колхозтары апрель 1-ге чедир 125 муң кубометр ыяшты белеткээр болгаш июнь 1-ден орай эвесте ол тудуг ыяштарын тудуг кылыр черлерге бүрүн сөөртүп чедирер графигин күүседирин областың көдээ болгаш колхозтар тудуунуң эргелелинден, областың көдээ ажыл-агый эргелелинден, ВКП(б) райкомнарындан, райкүүскомнардан, колхозтарда партия эге организацияларындан болгаш колхозтар баштаар черлеринден негээн болгай. Кышкы үеде колхозтар төптеринге тудуг ыяштарын кескеш тудугга четчир санныг кылдыр сөөртүп белеткээри колхозтарда тудугну үзүктел чокка бедик темпи-биле чорударынга болгаш бо чылдың тудуг планын чедиишкинниг күүседиринге дыка улуг идигны бээр. Бо чылдың январь, февраль айларда областың колхозтары 41 муң ажыг кубометр ыяшты тудуг кылыр шөлдерде сөөртүп алганын айтырга ооң чоруп турар темпизиниң чөгенчиг чавыс байдалдыын хереченлеп турар.

Тудуг ыяштарын белеткээриниң талазы-биле ажылдар Тес-Хем, Эрзин, Бии-Хем болгаш Улуг-Хем районнарда багай эвес чорутунуп турар. Ол районнарда эрткен айда тудуг материалдарын сөөртүрүнүң темпизи элээн бедээн. Тожу, Чөөн-Хемчик, Өвүр болгаш Тере-Хөл, Кызылдың көдээ районнары тудуг ыяжын белеткээриниң болгаш сөөртүрүнүң ажылдарын онза кошкак удуртуп турар.

Тудуг ыяжын белеткээр болгаш сөөртүр талазы-биле кедергей чыъдып каап турар районнар бар. Чөөн-Хемчик район колхозтарның төптеринге тудуг ыяжын сөөртүрүнүң планын 3 ажыг хуу күүседип чөгенчиг багай ажылдап турар. Колхозтарның күжүн тудуг ажылынче мөөңневейн эреңгей удуртуп турар. Ооң ужурундан тудугда үүгле 115 колхозтар болгаш ыяш сөөртүлгезинде 80 аът ажылдап турары анаа таварылга эвес болур. Ол ышкаш тудуг ыяштарын белеткээриниң болгаш сөөртүрүнүң талазы-биле ажылды Тере-Хөл, Каа-Хем, Тожу, Таңды районнарының күүскомнары болгаш ВКП(б) райкомнары ёзулуг удуртпайн турар.

Таңды районнуң партия конференциязының төлээлери колхозчуларны суур жуң амыдыралга шилчидерин болгаш тудуг ажылын чедир үнелевейн турарының дугайында ВКП(б) райкомунуң бюрозун болгаш райкүүскомну шыңгыы шүгүмчүлээн болгай. Ындыг-даа болза, районнуң партия, совет организациялары конференцияның төлээлериниң шүгүмчүлелинден болур чогуур түңнелди ам-даа үндүрүп албаанар. Тудуг планын күүседир дээш большевикчи демиселди Таңды району ам-даа ёзулуг чорутпайн турар. Тудуг ыяштарын белеткээр планны 26,9 хуу, ооң сөөртүүшкүнүн үүгле 6 хуу күүседип турар. Ол районнуң улгатыр катышкан эң улуг Сталин аттыг колхозу (даргазы эш Никитин) кышкы үениң бүгү-ле дургузунда тудуг кылыр шөлдерге 3 муң кубометр ыяшты сөөртүр турган үүгле 165 кубометр тудуг ыяжын сөөртүп чедирген болуп турар.

Тудуг ыяштарын белеткеп турар болгаш сөөртүп турар бригадалар, бөлүктер аразында социалистиг чарышты калбартыр ажылдар кошкак чорутунуп, оларда күш-ажылдың организастаашкыны чавыс деңнелде тургустунганы-биле бүдүрер ажылдың хүн нормазын болгаш айлар графигин күүсетпейн турар үүлдер бар болуп турар. Тудугжуларның ортузунга массалыг тайылбыр ажылын болгаш мурнакчы тудугжуларның үлегерин нептередир ажыл колхозтарда организастатынмаан.

Область Совединиң күүскому болгаш ВКП(б) обкомунуң бюрозу 1950 чылда колхозтарда тудуг талазы-биле социалистиг чарыштың тиилекчилерин ВКП(б) обкомунуң болгаш Облкүүскомнуң Хүндүлүг бижии-биле болгаш акша-биле шаңнаар дугайында доктаал үндүрген. Ол доктаал-биле социалистиг чарыштың тиилекчилери Тес-Хем районда Жданов аттыг колхозка (даргазы эш Биче-оол, партия эге организациязының секретари эш Шыдыраа), Таңды районда «Победа» колхозтуң тудуг бригадазынга (бригадири эш Дазырбан) ВКП(б) обкомунуң шилчиир Кызыл тугун тывыскан. Колхозтарда тудуг ажылының эң эки ажылдакчыларын ВКП(б) обкомунуң болгаш облкүүскомнуң Хүндүлүг бижиин тывыспышаан оларны 250-ден 500 рубль чедир акша-биле шаңнаан болгаш колхозтарның тудуг ажылынга ак-сеткилдиг идепкейлиг ажылдааны дээш 85 ажыг тудугжуларны ВКП(б) обкомунуң болгаш облкүүскомнуң Хүндүлүг бижии-биле шаңнаан. Ол ышкаш 1951 чылда көдээ болгаш колхозтар тудуунуң талазы-биле социалистиг чарыштың негелделерин ол доктаал-биле бадылаан.

Амгы үеде кол сорулга — колхозтарның тыртар күштериниң болгаш автомашиналарының бүгү-ле күжүн белеткээн тудуг ыяштарын колхозтар төптеринче сөөртүр ажылче эвилелдээр, база тудуг ыяштарын белеткээриниң ай графигин чугаа чокка зүүседири дээш колхозчуларның, коммунистерниң, комсомолчуларның идепкейлиг киржилгезин мобилизастаар херек.

ССРЭ-ниң Дээди Совединиң сессиязының шиитпирлери-биле сорук киргеи Тыванның колхозчу тараачыннары чоннуң чаагай культурлуг амыдаралы — сууржуң ажылын чооку үеде шиитпирлээринге болгаш часкы тарылганың белеткелдерин дүрген доозарынга боттарының күш-ажылчы көдүрлүүшкүнүн улам-на күштелдирерлер.

Ажылчы чоннар дугайында сталинчы сагыш-салыышкын

КОНДОПАГА, (Карел-Фин ССР). Киров аттыг целлюлоз-саазын комбинадының цехтеринге ССРЭ-ниң Дээди Совединиң сессиязының ажылының түңнелдеринге холбаштырган митингилер биле беседалар болгулаан.

Механиктиг-септелге цехинге болган митингини стахановчу-слесарь И. Жирнов ажыткан. Совет күрүнеиң чаа бюджединиң дугайында болгаш тайбың камгалалының дугайында ССРЭ-ниң Дээди Совединиң хүлээп алган хоойлузунуң дугайын чыылганнарга ол чугаалаан.

Комбинатка үр чылда ажылдап келген шлифовальщик Э. Маркканениң медеглээни болза;

— Совет күрүнеиң бюджеди болза, тайбыңның бюджеди.

Совет Эвилелиниң ажылчы чоннарының дугайында партияның болгаш чазактың улуг сагыш-салыышкынының дугайын ол бюджет херечилеп турар. Кажан америк-англи империалистер боо-чепсеглээшкиннерниң калчаалыг далаштырылгазын чорудуп турда, бистер чаа-чаа хоорайларны база суурларны тудуп, коммунизмниң тергиин улуг тудугларын боттандырып турар бис. Улустуң акша-хөреңгилериниң кайнаар барып турарын бистиң төрээн Кондопогавыстың чижээнден-не тодаргай билир бис. Үрелип бустуушкуннарның орнунга социалистиг кайгамчык чараш хоорай өзүп үнүп келген. Бүгү чедиишкиннеривис дээш, ажылчы чоннарның улуг баштыңчызы эш Сталинга өөрүп четиргенивисти илередип тур бис.

Митингиниң киржиччилери нормаларын хүннүң-не 150 хууга күүседирин социалистиг хүлээлгеге алганнар.

(СЭТА).

ЛИТВА ССР. Каунас областың Мариямпольск районнуң Черняховский аттыг улгатыр катышкан колхозу эрткен чылын үрезин культураларының бедик дүжүдүн өстүрген.

Чурукта: (мурнуку одуругда) агроном М. Белянина болгаш колхозчу М. Брюдиите оларның үрезин хынап олурары.

Чуруу М. Огаянныы.

Бистиң чуртувустуң ажылчы чоннары ССРЭ-ниң Дээди Совединиң хүлээп алган Хоойлуларын чүүлдүг деп көрүп турар.

ССРЭ-ниң Дээди Совединиң шиитпирлерин совет улус канчаар-даа аажок улуг сеткил ханыышкыны-биле уткуп алганнар. Чурттуң бүдүрүлге черлеринде, колхозтарда, албан черлеринде болгаш школа өөредилге черлеринде хөй кижи киржикчилиг митингилер чоруп турар. 1951 чылда Күрүне бюджединиң дугайында болгаш тайбың камгалалының дугайында ССРЭ-ниң Дээди Совединиң хүлээп алган хоойлуларын бистиң чуртувустуң ажылчы чоннары чаңгыс эп сеткил-биле деткивишаан, социалистиг Төрээн чурттуң күчү шыдалын быжыглаар, бүгү делегейге тайбыңны быжыглаар талазы-биле чаа-чаа чедиишкиннерни чеъдип ап турар.

ССРЭ-ниң Дээди Совединиң хүлээп алганы 1951 чылдың Күрүне бюджединиң дугайында хоойлузун болгаш Тайбың камгалалының дугайында хоойлузун бүгү грузин улус изии-биле деткип чаңгыс эп-сеткил-биле чүүлдүг деп көрүп турар:

Чүс-чүс агитаторлар Тбилисияның үлетпүр, бүдүрүлгелеринде ССРЭ-ниң Дээди Совединиң шиитпирлеринге холбаштырган беседаларны чорудуп турарлар: Сталин аттыг паровоз-вагон септээр заводтуң дарганы эш Илуридзениң беседа үезинде чугаалааны болза:

—ССРЭ-ниң Дээди Совединиң хүлээп алган хоойлулары бистиң чуртувустуң бүгү ажылчы чоннарының сеткил-сагыжын илередип турар: Дайын кымга ажыктыг деп чүвени билир бис, ынчангаш ооң кыпсыкчылары америк-англи империалистерге удур үнүвүстү көдүрүп тур бис:

Тбилисиниң Орджоникидзе аттыг машина тудуунуң заводунуң чылда цехиниң слесарьлериниң бригадири эш Гвиниашвилиниң медеглээни болза:

— Бүгү делегейге тайбың дээш демиселдиң хөрээнге стахановчу күш-ажыл болза, эң эки салыышкын болур.

Винниц магистралиниң демиророкчулары ССРЭ-ниң Дээди Совединиң хүлээп алганы 1951 чылда ССРЭ-ниң Күрүне бюджединиң дугайында хоойлуну болгаш Тайбың камгалалының дугайында хоойлуну канчаар-даа аажок улуг сагыш сеткил катыжыышкыны-биле уткааннар. Транспорт ажылдакчылары тайбыңның хөрээн кызымакай күш-ажыл-биле быжыглап турарлар. Демиророк коллективи чүүк чүдүрериниң үш ай планын хуусаа бетинде күүседкен. Шепетовск салбыры чүүк чүдүрериниң апрель планын шагда-ла күүседип, чүс-чүс вагон янзы-бүрү чүүктерни чүдүргеннер.

Казах ССР-ниң Алма-Атада такпы фабриказының цехинге механик-регуливовщик Муровьевтуң чугаалааны болза:

—ССРЭ-ниң Дээди Совединиң ийи дугаар сессиязының ажылының түңнелин бүгү совет улус изии-биле чүүлдүг деп көрүп турар. Коммунизм тургузары-биле биске тайбың херек!

Тайбыңның хөрээн стахановчу күш-ажыл-биле быжыглаарынга совет улустуң белениниң дугайында боттарының чугааларынга стахановчу Ситцижина бригадир Сатенов, ээлчег начальниги Пасынкова болгаш өскелер-даа чугааланнар. Фабриканың коллективи тайбыңның стахановчу ээлчээнге турып, бүдүрүлгениң чыл планын декабрь 10-да хуусаа бетинде күүседирин шиитпирлээн.

Казахстанның Ново-Шульбинск районнуң тараажылары сессиянның хүлээп алган шиитпирлерин изии-биле чүүлдүг деп көрүп, тарылганың бүгү шөлдеринге чүс пуд тарааларны өстүрүп алыр деп хүлээлгени хүлээп алганнар.

Молдавияның чону ССРЭ-ниң Дээди Совединиң сессиязының шиитпирлерин изии-биле чүүлдүг деп көрүп турар. Ажылчы чоннар 1951 чылда ССРЭ-ниң Күрүне бюджединиң дугайында хоойлуну болгаш тайбың камгалалының дугайында хоойлуну Совет күрүнеиң тайбыңга ынакшылдыг политиказының база бир чаа илерээшкини деп байырлап турар.

—Бис бүгү делегейге бүгү улус-биле кады тайбың чурттаарын күзеп турар бис—деп, Тираспольсдуң Ткаченко аттыг консерва заводунуң коллективиниң хуралынга стахановчу Горсул чугаалааш,—Мен тайбың дээш демиселдиң ниити херээнге бодумнуң салыышкыннымны киирер дээш бодумнуң бүгү күжүм-биле ажылдаар мен—дээн.

—ССРЭ-ниң Дээди Соведи бүгү совет улустуң сеткил-сагыжын илереткен — деп Соронск МТС-зиниң трактор отрядының бригадири эш Бордиян чугаалааш, Күрүне бюджединиң дугайында хоойлу болгаш Тайбың камгалалының дугайында хоойлу болза, бисти чаа күш-ажылче сорук киирип турар—деп медеглээн.

Севастопольчулар болгаш Кара далай флодунуң далайжылары, А. А. Жданов аттыг «Красное сормово» заводтуң ажылчыннары, Магнитогорскиниң Сталин аттыг металлургия комбинадының металлургчулары, Кузнецк бассейниниң дагжылары, Днепропетровскиниң хоорза шөйүкчүлери, Кубаньниң колхозчулары болгаш механизаторлары, Куйбышевтиң болгаш Сталинградтың суг күжү-биле ажылдаар электри станцияларының тудукчулары, Минскиниң, Ереванның, Бакунуң болгаш чурттуң өске-даа хоорайларының ажылчы чоннары ССРЭ-ниң Дээди Совединиң шиитпирлерин изии-биле чүүлдүг деп көрүп турар.

Улуг тудуглар чагыгларын хуусаа бетинде күүседкен

ТУЛА. Туланың котёльно-вентилятор заводунуң коллективи Сталинградтың суг күжү-биле ажылдаар электростанциязының тудуунга хереглээр чагыгларны күүседир дээш сорук кириишкиннинг бедик көдүрлүүшкүн-биле ажылдап турар. Бүгү ажылчыннар нормаларын ажыр күүседип турарлар. Шилифольщик Кабанов, фрезеровщик Овчинников болгаш өске-даа стахановчулар чаңгыс ээлчегде үш-дөрт нормаларны күүседип турарлар.

Коммунизмниң Волгада улуг тудугларының адрезинче Тулага кылган баштайгы бөлүк котёлдарны чогуур хуусаазының ырак бетинде чоруткан.

ЧИМИКЕНТ. Чимкентиниң пресс-автомат заводу Волга-Доннуң каналының тудуунга хереглээр улуг күштүг пресс-автоматтарны белеткеп кылырының чагыын алган.

Металлды соокка ажылдап кылыр 300 тонна деңзилиг баштайгы прессини чогуур хуусаазының бетинде Волга-Дон тудуунче чүдүрүп чоруткан.

СИМФЕРОПОЛЬ. Симферопольдиң электроарматур мастерскаязының коллективи Волга-Доннуң каналының тудуунга хереглээр электромонтаж херекселдерин белеткеп кылып турар. Мастерскаяның коллективи стахановчу шимчээшкинче кирген болгаш ол чагыгларны болгаш өске-даа херекселдерни лээнген.

Волга-Доннуң каналының тудуунга баштайгы бөлүк электри-биле каңнаар трансформаторларны, моторлуг салыкчыларны болгаш өске-даа херекселдерни чоруткан. (СЭТА).

БУРЯТ-МООЛ АССР. Селингин аймактың Карл Маркс аттыг колхозта мыйыстыг малдың үрелел фермазының эргелекчизи Д. Эрдынеева он ажыг чыл ажылдап турар.

Чурукта: Д. Эрдынееваның колхозтун радио белдиринде «Инек бүрүзүнден бедик саалданы ханчаар чеъдип алырыл» деп лекцияны номчуп олурары.

Чуруу М. Минеевтии.

Колхозтарга узун хуусаалыг чээлилер

Тыва автономнуг областың ажылчы чоннар депутаттарының область Соведиң күүскому 1951 чылдың февраль 21-де Көдээ ажыл-агый банкызындан областың колхозтарынга чээли тыпсырының чыл планын бадылаан. Колхозтарга күрүнеиң үндүрүп берип турары узун хуусаалыг чээлилерин капитал чарыгдалдарга үндүрери-биле көрген. Колхозтар ниитиниң тудугларын, дузалаар бүдүрүлгелерин, мал кажааларын тудар, көдээ ажыл-агый машиналарын болгаш өске-даа чүүлдерни ооң-биле садып алыр.

Тыва автономнуг областың Көдээ ажыл-агый банкызының албан черлери 1950 чылда 1949 чылга дөмейлээрге элээн хөй чээлилерни тывыскан. Ооң ниити түңү 2 катап хөй болуп турар. Областың колхозтары күрүнеиң берип турар хуусаалыг чээлилери-биле электри станцияларын тудуп ап турар, чижээлээрге, Барыын-Хемчик районнуң «Комсомол 30 чыл ою» колхозта от күжү-биле ажылдаар электри станциязы тударынга 45 муң рубльдиң узун хуусаалыг чээлизин тывыскан, ам ол электри станциязы ажыглалда кирген. Каа-Хем районнуң «Победа», «Хүреш», «Заря» колхозтарынга 98 муң рубль түңнүг чээли тывыскан ооң-биле тудуп алган электри станциялары ажылдап турар.

Улуг-Хем районнуң Торгалыгда колхозтар аразының суг күжү-биле ажылдаар электри станциязының тудуунга узун хуусаалыг чээли 160 муң рубльди берген. Ол электри станцияның херели 1950 чылдың сентябрьде-ле чырый берген. Таңды районнуң колхозтарынга 228 муң рубль түңнүг чээлини берген, ол акша-биле тутса чогуур электри станцияларының элээн кажы ажылдап эгелей берген. Кызыл көдээ районда «Черби» колхозка 110 муң рубль түңнүг чээлини тывыскан, электри станцияның тудуу доозулган, ынчалза-даа ажыглалга киирбээн. Ооң аңгыда областың колхозтары күрүнеиң берип турары узун хуусаалыг чээлизи-биле малдың баш санын өстүрүп, экижиде-рибиле үрелиг бүдүрүкчү малдарны садып ап турар. Ам херек кырында үрелиг 20 аскырларны, үрелиг 80 кошкарларны, үрелиг 10 бугаларны садып алган. База областың колхозтары 131 мал кажааларын болгаш өске-даа тудугларны тудуп алган.

1951 чылдың чээли планы-биле алырга колхозтарга чээлиниң хемчээли дыка улгаткан. Ылаңгыя 1950 чыл-биле деңнээрге колхозтарга мал ажылын сайызырадырынга чээли 3,5 катап, чаа электри станциялар тудуунга 1,5 катап улгаткан. Көдээ ажыл-агый машиналарын садып алырынга берип турар чээли 1,5 катап өскен. Тожу районнуң «Май 1-зи», «Совет Тыва» колхозтарынга көдээ ажыл-агый хандырылга черин дамчыштыр көдээ ажыл-агый машиналарын садып алырынга 70 муң рубль түңнүг узун хуусаалыг чээлини тывыскан.

Бо чылын бир-ле дугаарында суттарылга бугаларының кылыышкын ажылдарынга чээлини колхозтарга берип эгелээн.

Колхозтар удуртукчуларының сорулгазы болза, колхозтар талазы-биле капитал салыышкын планын күүседирин хандырар чугула хемчеглерни алыр, ол сорулгага узун хуусаалыг чээли болур күрүне дузаламчызын чоп ажыглаар. Оон аңгыда, капитал салыышкынының кол хөреңгизи—колхозтуң иштики курхөреңгизин, чүүн-даа мурнузда көдээ ажыл-агый артелиниң Уставын ёзугаар олча-ажыктан санаар хуваашпас фондунуң акша-хөреңгизин мобилизастаар ужурлуг.

И. ЕВДОКИМОВ,
Көдээ ажыл-агый банкызының Тыва области конторазының эргелекчизи.

Тарылга белеткелин дүрген доозар

Бедик дүжүттү өстүрүп алырының кол сууру ооң белеткелин чедиишкиннинг кылып алырындан хамааржыр. Бо талазы-биле Өвүр район элээн хемчеглерни алган-даа болза, ам-даа четпестер дыка хөй. Район үрезин уруушкунун ниитизи-биле 97,9 хуу, колхозтар үрезинин бүрүн белеткеп алган. Үүгле үрезин уруушкунун белеткеп алырыбиле белеткел доосту бербес. Ол үрезиннерни тарылгага чажар шынар чедир арыглаар ажыл ам-даа доозулбаан.

Чалааты, Хандагайты сумулары часкы тарылгага кедергей четпес белеткенип турарлар. Ол сумулар үрезин уруушкунун болгаш ооң арыглаашкынын үүгле 70—80 хуу чедир күүседип алган.

Көдээ ажыл-агыйның чепсек-херекселдериндеи андазыннарның—36 хуузун, илиирлериң — 37 хуузун, өске үүрмек дериг херекселдериң үүгле—70 ажыг хуузун септеп алган болуп турар. Кышкы агротехниктиг хемчегдерни ам-даа эгелевээн. Тарылганың белеткелин кыска хуусаада доозар дээш дүн хүн чокка ажылдаары негенитип турар.

М. ЧАМБАЛ-ООЛ.

Ажылчы чоннар депутаттарының область Совединиң 2 дугаар сессиязын чыылдырар дугайында

Ажылчы чоннарның депутаттарының область Совединиң 2 дугаар сессиязын 1951 чылдың марттың 24-те чыылдырар дугайында Тыва область Совединиң депутаттарынга область Совединиң күүсекчи комитеди чарлап дыңнатты.

ПАРТИЯ АМЫДЫРАЛЫ

Районнуң партия конференциязының шиитпириниң изи-биле

Чөөн-Хемчик районнуң V партия конференциязы болуп эрткенден бээр ийи ай чеьдип турар. Конференция болза, ВКП(б) райкомунуң эрткен отчёттуг үениң дургузунда чоруткан ажылының дугайында отчёт илеткелди дыңнаан, кылып чорудар ажылдар дугайында тодаргай шиитпирни районнуң партия организацияларының мурнунга программа кылдыр үндүрген.

Тываның чонунуң чаагай амыдыралының дугайында ВКП(б) ТК-ның, совет чазактың болгаш эш Сталинның онза сагыш салганының ачызында район политик, ажыл-агый, культур хөгжүлдезиниң талазы-биле улам-на дүрген темпи-биле чечектелип турарын конференция демдеглээн. Районда МТС чаа колхозтарны техник-биле хандырып турар, ядыы болгаш ортумак арат ажыл-агыйларның 64 хуузу колхозтарда кирген, араттар ам-даа колхозтарже массалыы-биле, чаагай күзел сорук-биле кирип турарлар. Колхозчулардан 400 ажыг өрегелер культурлуг чаагай бажыңнарже сууржуп киргилээн. Чадаана хоорай хүн бүрүде-ле өзүп турар. Араттарның школа назылыг ургуларының барык шуптузу школаларда өөренип турарлар, оларның дыка хөй кезии күрүне хандырылгазында кирген. Колхозтарның мал ажылын, ооң продуктулуун сайзырадырына хүн-бүрү дуза чедирип турар дуржулга станциязы ажылдап турар. Райпромкомбинат эртген чылдың бүдүрүлге планын 127 хуу күүсеткен. 1950 чылда район күрүнеге дук, тараа дужаар планнарын күүсеткен.

Конференция райкомнуң, ооң секреторьлериниң удуртулгазында бар болуп келген улуг четпестерни илереткен болгаш оңу узуткаарының оруктарын айыткан. Шиитпирни хүлээп алыры — ол чүгле ажылдың эгези. Ук шиитпирни амыдырал кырынга шын боттандырар төлээде, организастыг хемчеглерни райком ап чоруткан. Партия организацияларының ажылчы чоннарның ортузунга хүн-бүрү чорудар таныдылга ажылдары, районда агитаторларның, илеткелчилерниң ажылының шынары өкижип турар.

Конференцияның доктаалын партияның бүгү эге организацияларынга таныжып чугаалашкан. Ол хуралдар болза, ВКП(б) райкомунуң удуртулгазында, совет ажыл-агый, хөй-ниити органнарының ажылдарында четпестерни илередип тодаргайлаарынга, ол четпестерни узуткаарының практиктиг аргаларын айтып чугаалажырынга улуг ужур-дузалыг болуп эрткен. «Коммунизмче орук» (партия эге организациязының секретари эш Маадыр-оол), «Октябрь 30 чыл ою» (партия эге организациязының секретари эш Лопсанчап) колхозтарда пропагандистер эштер Оолчукай, Канчыыр-оол олар политшколаларының ажылын конференция соонда-даа өкижитпейн турар.

Эрткен чылын райкүүском, ооң көдээ ажыл-агый килдизи колхозтарны кошкак удуртуп турганын конференция демдеглээн. Ең ылаңгыя «Коммунизм че орук», «Кызыл тараачын», «Искра» колхозтар 1950 чылдың тарылгазындан өн-не худу дүжүттү алган турганнар. Ол ышкаш байдалче кирер чыгыы чорукту колхозтар ам-даа болдуруп турар. Часкы хову ажылынга белеткел кошкак. Үрезин уруушкуну, чепсек-хереклелдер септелгези кончуг ооҗум темпиде чоруп турар. Чижээлээрге, «Искра» (даргазы эш Базыр-оол), «Коммунизмче орук» (даргазы эш Настык-Торжу) колхозтар часкы хову ажылынга ең багай белеткеп турарлар. Ол колхозтарда партия эге организацияларының секретарьлери эштер Төгүс, Маадыр-оол олар бо чугула ажылга коммунистерниң мурнакчы ролюн эки мобилизаставаннар.

Колхозчу тараажыларны чурттаганың чаа бажыңнарынче сууржудуп киирер ажылды, тудуларның белеткелдериниң болгаш чорудулгаларының темпилерин дүргедедирин дендии багай организастап турар черлер бар. Бо чижекке «Искра», «Кызыл тараачын», Жданов аттыг колхозтар оларның удуртукчулары кирип турар. Районнуң колхоз тудуунуң килдизиниң эргелекчизи эш Таржаа чүгле медээлер чыып олурарынга өйлежип, а херек кырында организаторжу ажыл чорутпайн турар.

Конференция болза, каадырларны шилиир, оларны таарыштыр тургузар ажылдарже онза кичээнгейни тургузарын райкомдан негээн. Херек кырында улгатыр катышкан колхозтарны удуртур дуржулгалыг каадырлар-биле хандырарының чугулазын райком боттандырган. «Октябрь 30 чылы» колхозтуң даргазында дээди эртемниг эш Михайлов, Сталин аттыг колхозтуң даргазында районнуң көдээ ажыл-агый килдизиниң эргелекчизи турган, дээди эртемниг эш Ревнюк, «Искра» колхозтуң даргазында зоотехник эртемниг, райкүүскомнуң секретари турган эш Базыр-оол, «Кызыл тараачын» колхозтуң даргазында партия райкомунуң харыысалгалыг ажылдакчызы турган эш Додаштай олар ажылдап турар. Ол ышкаш, ол колхозтарның партия эге организацияларының секретарьлеринде эң шыырак билиглиг, ажыл-ишчи эштерни тургускан.

Колхозтарны организас, ажыл-агый талазы-биле быжыглаар хемчеглер чорутунуп турар болза-даа, четпестер ам-даа узуткатынмайн турар. Көдээ ажыл-агый артелиниң Уставын сагывас чорук чамдык колхозтарда бар. «Большевик», колхозтуң даргазы турган Чамыян болза, колхозтуң ажыл-агыйынга удуртулганы баксырадып, эт-хөреңгиге будагдалдарны таварыштырып турган. Ынчангаш Чамыян ажылындан дүжүрткен болгаш партиядан үндүрткен.

Колхозтарда партия ажылының деңнелин бедидеринге ВКП(б) обкомунуң чанынга организастаан эге организациялар секретарьлериниң бир ай хуусаалыг семинары улуг рольдуг болган. Аңаа районнуң 8 колхозтарының эге организациялар секретарьлери өөренген. Партия эге организацияларының организастыг болгаш политиктиг ниити ажылдарының деңнелин бедидер сорулга-биле хыналдаларны райком кылып турар. Мооң мурнунда эрткилээн отчёттуг соңгулда хуралдарынга ажылын багай деп демдеглеткен горпода болгаш хоорай Совединде партия эге организацияларының ооң соонда ажылының байдалының талазы-биле отчёттарын бюрога дыңнап, чугаалашкан. Ол организациялар отчёттуг соңгулда хуралдарының шиитпирлериниң күүселдерин ам-даа багай боттандырып турарын райком бюрозу демдеглээн.

Районнуң культура, албан, ажыл-агый черлериниң янзы-бүрү адырларында партия эге организацияларының сорулгалары болза, четпестер-биле эптеш чок демисежири; ол четпестерни чогуур үезинде узуткаары, партияның массаби-ле харылзаазын улам-на быжыглап турган, чаа — 1951 чылда ажыл-агый, политиктиг сорулгаларны чедиишкинниг боттандырары болур-дур.

К. ДИЛГИЖЕК,
ВКП(б)-ниң Чөөн-Хемчик райкомунуң секретари.

Партия эге организациязының бюрозунда

Чоокта чаа, Чөөн-Хемчик районнуң «Коммунизмче орук» колхозта партия эге организациязының бюрозу колхозта комсомол ажылының дугайында комсомол эге организациязының секретари эш Сержиңмааның отчёдун дыңнаан.

Комсомол организациязының отчёттуг соңгулда хуралы эрткен үеден бээр ийи ай ажыг үениң дургузунда чоруткан ажылдарының чедиишкинниг талаларын демдеглеп көрбүшаан, бюро болза, эш Сержиңмааның ажылында четпестерни айтып, ону дарый узуткаарын оон негээн.

Комсомол организациязы тус-тус комсомолчуларның хөй ниитичи даалгаларлыг турарын хандырган болза-даа ол даалгаларны оларның күүседип турарының дугайында контрольду болгаш негелдени кошкак чорудуп турганы илерээн. Ооң ужурунда, комсомол организациязының иштики ажылынга комсомолчуларның идепкейлиг киржилгези бүрүн ажыглатынмайн турар. Үндүрген шиитпирлериниң күүселдези дээш ажылдарга комсомолчуларның организакчы талантыларын четче ажыглавайн келген. Комсомолчулардан 10 кижи кандыг-даа солун чагыдып албаан, комсомол чырыдышкынының четкилеринче 10 комсомолчулар хаара тутунмаан.

Колхозтуң күш-ажылынга чамдык комсомолчулар багай киржип турар. Эң ылаңгыя, комсомолчу Каакай, Диисней, олар ышкаш күш-хүнүнүң минимумун чедир күүсетпээннер хөй. Аныяктарның ортузунда политиктиг кижизидилге, культур-массалыг ажылдар ыракта-ла кошкак чоруп келген. Комсомолдуң өжигүн дадывырын төлээринден безин өйталап чоруур. Комбу, Хээ-Сүрүң, Дамба-Доржу олар ышкаш комсомолчулар бар.

Колхозта 43 комсомолчулар бар. Оларның ортузунга партия Уставын таныштырар, оларны партияга киреринге белеткээр ажылдарны комсомол организациязы чорутпайн турар. Комсомол организациязының, ооң секретари эштер Сержиңмаа, Семис-оол оларның ажылында ол ышкаш өске-даа четпестерни илередип, оларның боттарынга билиндирбишаан, дарый чорудар ажылдар дугайында практиктиг сумелерни партбюро кежигүннери бергеннер.

М. ООЛЧУКАЙ.
С. КЫЗЫЛ-ООЛ.

—⊙—

Кызыл хоорайның профэвилел активиниң хуралы

Март 17-де Кызыл хоорайның профэвилел активиниң хуралы болуп эрткен. Профэвилел органнарының болуп эрткен соңгулдаларының болгаш ВЦСПС-тиң 5 дугаар пленумунуң түңнелиниң дугайында областың профэвилелдериниң чөвүлелиниң даргазы эш Е. А. Воеводинниң илектелин хуралдың киржикчилери чугаалажып көргеннер.

Чугаалашкан айтырыгның дугайында актив тускай доктаалды үлээп алган.

Мал ажылынче кичээнгейни улам күштелдирер

Чаш малды камгалап турар

Сүт-Хөл районда Алдан-Маадыр сумузунда Калинин аттыг колхозтуң шээр мал кадарчылары малдың чаш төлдерин менди камгалап ап турарлар. Өшкү мал кадарчызы эш Көктүң малдаан малы хүр болуп, төрээн 51 өшкүден 51 анайларны, Сүгежик 45 хойдан 45 хураганнарны, Кончук 40 хойдан 40 хураганнарны бүрүн камгалап алган.

Ол ышкаш мурнакчы кадарчылар дыка хөй. Олар мал чаш төлүн менди камгалап алыры-биле болгаш малды эки деңгелдиг кыъш ажырары-биле тус-тус хүлээлгелерни алган әрестиг ажылдап турарлар.

С. СЕРИҢ-ООЛ.

Колхозчу малчыннар

Чөөн-Хемчик районда «Октябрь 30 чыл ою» колхозтуң малчыннары ниитиниң мал ажылын хөгжүдериниң планын күүседип, ооң чаш төлүн бүрүн камгалап ап турар.

Хойжу эш Кара-сал төрээн 128 баш хоюндан 129 баш хураганнарны бүрүн доруктуруп ап турар, ол ышкаш Моңгуш Мөңге 159 хойдан 159 баш хураганнарны, Ооржак Кежик Маңнай 181 өшкүден 181 баш анайларны менди камгалап алганнар. Инек малдың ажаакчылары эштер Кежик-оол, Кончук олар малдың кышкы ажаалгазын чөп таарыштырып, малдап турар инектерин эки хүр кыш ажырарының дугайында алган хүлээлгелерин ак-сеткилдиг күүседип турарлар.

О. ЛОПСАНЧАП.

Мурнакчы колхозчулар

Кызыл районнуң Ээрбек сумузунда «Бай-Булуң» көдээ ажыл-агый артелиниң ниитилештирген хөй малының кадарчызы М. Маа-Хөө ол ажылынга 1946 чылдан эгелеп кончуг эки ажылдап келген.

Кадарчы М. Маа-Хөө 1946 чылда артелдиң мал бригадиринден 127 баш хөй, өшкүнү малдап кадарары-биле хүлээп алгаш, бүгү-ле арга хемчеглерни ап келгени-биле, ооң одарында малы чыл келген дудум-на өзүлделиг болуп турар. 1951 чылдың эгезинде ооң кадарган хөй, өшкүзү 7 каттап өскен.

Бо чылдың март 10-га чедир төрээн 38 баш хөй, өшкүлериниң анай, хураганнарын бүрүн камгалап алган, кончуг эки ажаап турар.

Бо чылын кыштың соогундан чаңгыс-даа когарал болбаан. Ам ооң кадарып турар хөй-өшкүзү семис, шыырак. 1951 чылда төрүүр 238 хой, өшкүзүден 258 анай, хураганнарны ап, доруктур азыраар дугайында хүлээлгелер алган, малга сагыш чованғыр, кончуг эки ажылдап турар.

Мал ажаалгазын экижидер

Эрзин районда кыштың ниити байдалы чиик эвес элээн берге байдалда эртип турар. Малдың когаралдары дыка улуг. Районда «Чаа орук» колхозтуң малы кышты багай эртирип турар. Колхозтуң чамдык малчыннары ээ-харыысалга чок, мал ажылын ала-чаагаарлаашкынга салып турар. Аныяк шээр малдар ажаап турар эштер Сайзаа, Э. Баадыр оларның малдап турар малындан дыка хөй аныяк малдар ажаалгазының четпезинден өлген.

Колхозта мал ажылы мындыг багай байдалда турда ында зоотехник эш Гончаров, мал эмчизи эш Сенди олар мал ажылынга зооветеринарлыг хемчеглерни чогуур өйүнде хандырбайн турар. Малдың кышкы белеткелин, ооң кажааларын баш удур тудуп алырынче колхозтуң баштаар чери-даа мал ажылының тускай эртемниглери-даа шыңгыы хемчеглерни албааннар.

1949 чылдың күзүнүнден эгелээш-ле тудуп эгелээн инектер болгаш шээр мал кажааларын амдыгаа чедир дооспаан. Малдың чылыг кажааларын тударын болгаш кышкы одарны чөп ажыглавышаан, малдың ажаалгазын экижидери негетинип туар:

Ю. БАЛЧАР.

Мурнакчы колхозчулар

Эрткен чылда, Улуг-Хем районда улгатыр катышкан Киров аттыг көдээ ажыл-агый артелиниң колхозчулары эки ажылдааннар. Оларның иштинден хөй-хөй колхозчулар 400-тен ажыг күш-хүнерин ажылдап ап, боттарының күш-ажылы дээш хөй тарааны болгаш акшаны алганнар.

Колхозчу эштер Хуурак, Ондар, Чебынов болгаш Тюлюш олар чыл иштинде кижи бүрүзү 450 күш-хүннерин ажылдаан болгаш бир-бир тонна ажыг тарааны алганнар.

Бо колхозчулар чаа күш-ажыл чылында тараадан бедик дүжүттү алыр дээш база чүткүлдүг ажылдап, часкы хову ажылының кампаниязының белеткелинге идепкейлиг киришкеннер.

Колхоз бүдүрүлгезиниң бедик көргүзүглери болгаш тараадан эки дүжүттү өстүргени дээш, Киров аттыг колхоз болза, 1951 чылда Бүгү-эвилелдиң көдээ ажыл-агый делгелгезинге кирер.

ВКП(б) төөгүзүн бот кичээл-биле өөренип турарларга дузаламчы

Большевик партияның идеологтуг үндезиннериниң дугайында генийлиг ажыл

В. И. Ленинниң 46 чылдың мурнунда бижээни «Чүнү кылырыл? деп дептери болза, марксизм-ленинизмниң ең-не кайгамчыктыг классиктиг чогаалдарының база бирээзи болур. Ол дептерни үндүрерин хаанныг Россияга ол үеде тургустунган байдал боду-ла негеп турган.

Ол үеде орустуң социал демократиязы болза, народниктерни тиилээниниң болгаш социал демократияның идея талазы-биле белеткелиниң, аңы-аңы марксичи организациялардан социал-демократтыг партияны тургузар оралдажышкыннарның үезин доосканының, өске сөс-биле чугаалааргa, орустуң социал-демократиязының хөгжүлдезиниң бир болгаш ийи дугаар үелериниң доозулган үези болуп турган. Ындыг болза-даа, социал-демократтыг ажылчын партиязы чуртка ам-даа тургустунмаан турган. Эш Сталинның айтып турганын өзүгаар алырга ол үе болза, «сандаргай болгаш бөлүмнежир чорук партияны үстүнден адаанга чедир хаара туткан, идея талазы-биле сандараашкын партияның иштики амыдыралының характерлиг шынары» ындыг болуп турган. Ажылчын шимчээшкини өзүп, улустуң революциязы чоокшулап орган.

XIX чүс чылдың төнчүзүнде Барыын Европага эгелээн экономнуң кризизи XX чүс чылдың эгезинде Россияны база чыва алган. Фабрикалар болгаш заводтар хагдынып, ажылчыннар аш-чугаа таваржып турганнар. Ынчаарга бүдүрүлгелерге артып калган ажылчыннарның ажыл төлевирин дыка кызырган.

Ындыг болза-даа, ол байдалдарда ажылчыннарның демисели улам-на революсчу шынарлыг болуп өзүп турган. Ажылчыннар экономнуг, ажыл-соксаашкыннарындан политиктиг ажыл-соксаашкыннарынче шилчип турар апарган. Ажылчын шимчээшкини бодунуң күштүг саңлдар-халдавырын тараачыннарга чедирген. Поволжье, Полтава, болгаш Харьков губернияларга тараачыннарның тура-халыышкынары эгелеп үнгүлээн, студентилер шимчээшкини күштелип турган. Бо бүгү болза, чуртка революстуг шимчээшкинниң күштүг көдүрлүүшкүнүн херечилеп турган.

Ооң ужурунда ол байдалда сандараашкынның болгаш божаңнаашкынның үезин узуткап, революстуг шимчээшкинни удуртуп баштап шыдаар партияны— ажылчын аңгының чаңгыс аай, төпчүткен партиязын тургузар талазы-биле кол сорулга революстуг социал-демократтарның мурнунга салдынган.

Ол сорулганы боттандырары кончуг берге болуп турган, чүге дээрге бирээде хаан чазак социалистиг организацияларны кадыг дошкуну-биле истеп сурүп турган, ийиде хөй чылдарның иштинде үргүлчүлээн организас талазы-биле сандаргай чоруктарның уламындан чер-черниң партия комитеттериниң хөй кезии бөлүмнерге ажылдаарынга чаңчыгып калган болгаш боттарының бичии практиктиг ажылын өрү көдүрүп үндүрерин күзевейн турган. организас болгаш идея талазы-биле сандаргайның хоразын билбейн, анчангаш чаңгыс аай топчүткен партия чокка ажырбас деп санап турганындан болур. Социал-демократтыг бөлүмнериниң иштинге турган дыка хөй бөлүк кижилер идея талазы-биле сандаргай болгаш организас талазы-биле үй-балай чорукту нептередип, ажылчын аңгының чаагаар шимчээшкинин мактап, хаанныг чазакка удур политиктиг демиселди чоруткан херээ чок деп чүвени нептередип турган. Олар социал-демократияның хүрээлениинде быдаргай чорукту мактап, марксичи партияны тургузарын бар-ла шаа-биле моонда-ктап турганнар. Олар болза, «экономистер» болгаш оларның изин истээннер болуп турган.

«Экономистер» болза, Россияга ажылчыннарның дайынчы, революсчу партиязын тургузар орукка кол шаптыкты чедирип турганнар. «Экономистерни» чылча шапайн турган партия болза, ажылчы чонну хаан чазакты штрумзаарынче болгаш социалистиг революцияже апарып шыдавас турган.

«Экономистер»-биле демиселдиң үезиниң дугайын сагынмышаан, эш Сталинның чугаалааны: «Сорулга болза, өшкүлерден хойларны чарары, өскелерден башкаланыры, чер-черде дуржулгалыг революсчуларның каадырларын организастаары, оларга тодаргай программаны болгаш быжыг тактиканы бээри, адактың сөөлүнде жандарманың шуараашкынынга удур туржуп шыдаар төлээде четчир чажыт, ындыг болза-даа, херектиг минутада демиселче массаларны аппаар төлээде, олар-биле четчир харылзаалыг профессионалдыг революсчуларның чаңгыс аай дайынчы организациязынга оларны катыштырары болуп турган».

В. И. Ленинниң «Чүнү кылырыл?» деп дептериниң үнгени-биле экономизмге бүрүн чылча шаптырыышкынны таварыштырган.

«Чүнү кылырыл?» деп дептеринге Ленин революстуг шимчээшкинге теорияның ролюнуң болгаш ужур-дузазының дугайын, массаларның чаагаарлаашкынының болгаш социал-демократияның медерелиниң дугайы, тредюнионистиг болгаш социал-демократтыг политиканың дугайы, экономистерниң сандаргай чоруунуң дугайы, база революцияның эргежок чугулазын болгаш партияны ниити орустуң политиктиг солунун дамчыштыр тургузарының дугайы дээн чергелиг үндезин айтырыгларны шиитпирлээн. Ленин «экономистерниң» оппортунизмниң үнер төстерин илереткен болгаш Россияга чаңгыс аай социал-демократтыг партияны тургузарынга «экономистерниң» таварыштырыш турган айыылын көргүскен.

Ажылчын аңгыны хаан чазак-биле политиктиг демиселден хоорары болгаш ону чүгле экономнуг демиселче кыйгырары дээрге ажылчын аңгыны кезээде күлданыышкынга киир чыгаары ол деп Ленин хөргүскен. Орустуң ажылчын аңгызы болза, чүгле ээлери-биле экономнуг демиселди чорударын күзеп турар әвес, харын помещиктерниң дарлалын узуткаарын күзеп турар деп Ленин чугаалап турган. Ажылчын аңгы чүгле ынчаарда хаан чазакты түзүрүп социалистиг эргилдени күүседип шыдаар.

«Чүнү кылырыл?» деп дептеринге Ленин «экономистерниң» теорияны херек чок деп турган чоруун чылча шапкан болгаш мурнакчы теорияның улуг күжүн айтып хөргүскен. «Революстуг теория чокка революстуг шимчээшкин база болуп шыдавас» деп Ленин бижээн. Марксичи теория болза, пролетариатка, ооң аңгы талазы-биле эрге ажыын билип алырынга, ооң дарлалдан хосталыры чүгле социалистиг революцияның тиилээниниң түңнелинде болдунар аргалыг деп чүвени билип алырынга дузалап турар.

«Чүнү кылырыл?» деп дептеринге Ленин теорияның революстуг шимчээшкинге болгаш пролетариаттан буржуазияны тиилээринге ооң ужур дузазын ханызы-биле үндезилээн.

Революстуг партияга теорияның канчаар-даа аажок улуг ужур-дузазын демеглевишаан, Ленинниң айтып турганы болза, марксичи теория болза, кезээде өскерилге чокка чаңгыс черге турбас, харын ниитилел хөгжүлдезиниң чорудулгазында марксичи теория база хөгжүп сайзырап турар. Ооң эргижээн дүрүмнери чаа дүрүмнер-биле солутунар, чүгле шак ындыг байдал турунда теория бодунуң мобилизакчы ролюн ойнап болур деп Ленин чугаалап турган. «Мурнакчы демиселчилерниң ролюн чүгле мурнакчы теория-биле чеспегленген партия күүседип шыдаар деп дүрүмнү Ленин ажылдап кылган.

ВКП(б) төөгүзүнүң допчу курзунда чугаалап турары болза: Бир әвес большевиктер партиязының мурнакчы каадырлары марксизмниң теориязын шиңгээдип албаан, бир әвес олар ол теорияны хөделиринге башталга кылдыр көрүп өөренмээн, бир әвес ону пролетариаттың аңгы демиселиниң чаа дуржулгазы-биле байытпышаан, марксичи теорияны олар бурунгаар шимчедип өөренмээн чүве болза, большевиктер партиязы 1917 чылдың Октябрьде тиилеп шыдавас ийик».

* * *

Марксичи эртемни ажылчы шимчээшкини-биле холбаштырар болгаш ажылчын аңгы социалистиг медерелди канчап ажылдап алырыл деп айтырыг ооң ужурунда канчаар-даа аажок улуг ужур-дузалыг болуп турган. «Экономистер» болза, ажылчын шимчээшкининге медерелдиг болгаш чаягаргы чоруктарның харылзаазының дугайында айтырыгны билбейн, ону шын әвес шиитпирлеп турганнар. Ажылчын аңгы социализмниң идеязын чаягаар билип аптар болгаш бодунуң теориязын боду-ла тургузуп аптар деп алдагдалдыы-биле бодап турганнар. Партияның удуртур ролюн болгаш ажылчын аңгының иштинге социалистиг медерелди киирериниң эргежок чугулазын херек чок деп санап турганнар. Мурнакчы теория бодунуң революстуг ролюн кажан ону массалардан шиңгээдип апкан үезинде күүседип шыдаар деп чүвени олар билбейн турганнар.

Ажылчын аңгы болза, мөлчүтүрген аңгы болур төлээде, социализмче чаягаар чүктүп турар деп Ленин айтып турган. Ындыг болза-даа, олар чүгле боттарының профессионалдыг эрге-ажык тарының медерелинге, күш-ажылдың байдалын экижидер дээш экономнуг демиселдиң эрге-ажыктарынга чеьдип болурлар. Социалистиг медерелди ажылчыннарның чаягаар шимчээшкини ажылдап кылыр әвес, харын эртемден өзүп үнер. Капитализм үезинде ажылчын аңгы эртемниң дээди чадазын шиңгээдип, социалистиг медерелди ажылдап ап шыдавас. Ажылчын аңгы бодунуң күжү-биле чүгле тредюнионистиг медерелди эвилелдерге катыжарының эргежок чугулазын, ээлери-биле демиселди чорударын, ажылчыннарның байдалын чиигедип турар хоойлуларны чазактан үндүрерин чеьдип алырын тып ап болур аргалыг. Социализмниң өөредии хоренгилиг аңгыларның төлээлери интеллигенция ажылдап чогаатканы философия, төөгү экономика теориялардан өзүп үнген.

Ажылчыннарның социал-демократтыг медерели чүгле дашкаартан эккеп киирип болур деп айытпышаан, Ленинниң бижээни болза, Россияга социал-демократияның теоретиктиг өөредии ажылчын шимчээшкининиң чаягаар өзүлдезинден мырыңай хамаарылга чокка тыптып келген, ажылчын революсчуларның өзүүшкүнүнге дузалап турар революсчу социалистиг интеллигенцияның бодалының сайзыралының чайлаш чок болган түңнелинден тыптып келген. Партияның күжү чүдел дээрге, ниитилел хөгжүлдезиниң дүрүмнерин билбишаан, ажылчын шимчээшкинин удуртуп турарында болур. Марксичи партия болза, социализмни ажылчын шимчээшкини-биле катыштырары болур, пролетариат партия чокка социалистиг медерелге чедир көдүрүп шыдавас болгаш бодунуң төөгүлүг сорулгазын боттандырарынга аңгы кылдыр катыжып шыдавас деп Ленин бижип турган. Пролетариат марксичи партия чокка буржуазтыг идеологияны ажып эртип, бодунуң социалистиг идеологиязын өөрүлдап ап шыдавас турган.

Эш Сталин «Социал-демократка харыы» деп бодунуң чүүлүнге бир әвес социалистиг медерел пролетариаттың иштинге нептерелди албас болза, ол чүгле хоозун аазаашкын болуп артып каар деп 1905 чылда-ла өйтып турган.

Октябрьның социалистиг Улуг революциязының тиилелгезиниң сөөлүнде марксичи-ленинчи теория болза, канчаар-даа аажок организакчы рольду кажангызындан-даа артык ойнаар апларган. Совет күрүнениң чедиишкиниг хөгжүлдези бистиң улузувус партияның программазын, ооң сорулгаларын кайы хире билип турарындан, ооң социалистиг медерелиниң кайы хире бедик болурундан хамааржыр, ынчангаш чоннуң ортузунга пропагандалыг болгаш масса политиктиг ажылдың кайы хире улуг рольдуг болуп турары биске билдингир.

* * *

«Чүнү кылырыл?» деп дептеринге В. И. Ленин Россияда пролетариаттың марксичи партиязының төөгүлүг ролюн үндезилээн болгаш ооң сорулгазын айыткан. Ол үеде капитализм бодунуң хөгжүлдезиниң империалистиг чадазынче кирипкен турган, ындыг болза-даа, Россияның онзагай түүлү болза, аңаа демократтыг революцияның ам-даа болбааны турган. Чуртка хаанныг чазактың реакциялыг политиктиг тургузуу киткеп турган, феодализмниң улуг-улуг

Өвүр району Чөөн-Хемчик районун социалистиг чарышка кыйгырган

1951 чылда көдээ ажыл-агыйны чедиишкинниг чорударынга Өвүр районуң колхозчулары болгаш ажылчы чоннары Чөөн-Хемчик районуң ажылчы чоннарын социалистиг чарышка кыйгырып, бо чылын чорудар ажылдарынга тодаргай хүлээлгелерни алганнар. Ооң-биле холбаштыр районуң сумулары болгаш колхозтары боттарының аразында социалистиг чарышты база халбарткап.

Районуң ажыл-агыйының кол адыры болур малдың баш санын бо чылын район ниитизи-биле 5 хуу көвүдедир. Оон иштинде колхозтарның ниитилештирген малының баш санын 20 хуу өстүрерин хүлээнгеннер.

Бо чылын районуң колхозтары тарылга шөлүн 60 хуу өстүрер дээш часкы тарылга белеткелин хайныышкынныг чорудуп турар. Бо чылын районуң колхозтарынга гектар бүрүзүнден 12 центнер ортумак дүжүттү чеьдип алыр. Ол ышкаш районуң колхозтарынга колхозчуларының 55 өрегелеринге чаа бажыңнарны тударын, база малдың болгаш бүдүрүлгениң, культура амыдыралдың тудугларын чорудар. Келир өөредилге чылдарында оттулар 4500 кубометр ыяшты хүлээлге ёзугаар белеткеп эгелээн.

Колхозчуларның тозан хуузу чуртталга бажыңнарлыг

Улуг-Хем районда коммунист эш Лопсаң даргалаан Ленин аттыг колхозтуң тудуг ажылдакчылары колхозчу суур тудуунуң ажылын бичии-даа соксаал чокка сайзырадып келгениниң түңнелинде, колхозчуларның 90 хуу хирези ыштыг кара өглеринден чарлып, чырык чаагай бажыңнарда чуртап эгелээннер.

Колхозчу суур тудуунуң ажылынга бызаңчылар Чамзырың, Төңгүр-Кара Хиртикей болгаш өске-даа чамдык бызаңчылар идепкейлиг ажылдап турар.

Тайгада белеткээн чеди чүс кубометр чудуктарны тудуг шөлдеринде дажып доозар четкеннер.

Колхозту каадырлар-биле хандырар

Колхозтарда ниитиниң мал ажылын хөгжүдериниң, ооң продукциязын бедериниң талазы-биле ажылдарны районнарда көдээ ажыл-агый килдистериниң тускай эртемниг ажылдакчылары колхозчу малчыннарның ортузунга нептередириниң өстүрүкчүлери болур ужурлуг.

Ындыг турбужа, Чөөн-Хемчик районда «Большевик» колхозта мал ажылы ындыг-ла эки эвес байдалда турар. Колхозтуң малдарында янзы бүрү аарыгларны амдыгаа чедир хогун үзе эмнеп узуткаар хемчеглерни дыка четпес чорудуп турар. Ооң уламындан 2 аът, 3 болдурга, 45 баш шээр мал хорамчалыг болган.

«Большевик» колхозта-даа, ол сумуда-даа тускай эртемниг мал эмчизи чок. Районнуң көдээ ажыл-агый килдизиндеи тускай эртемниг каадырлар дилээрге мынчага чедир бербээн болгаш харын кандыг-даа эртем чок эш Орбаазатты мал эмчизинге томуйлап каан, ол кижи кандыг-даа ажыл чорудуп шыдавайн турар. Ол ышкаш зоотехник эш В. Морозов мал ажылында четпестерни узуткаарынга шыңгыы хемчеглерни албайн турар чоруктар бар.

Моон соңгаар районнуң көдээ ажыл-агый килдизиниң талазындан «Большевик» колхозка боттуг дузаны чедирерин колхозчулар негеп турар.

А. ТАМБЫ-СЮРЮҢ.

Школада кичээл үстүп турар

Таңды районнуң Успенка суурда эге школада одаар ыяш чок болган ужурунда кичээл үстүп турар.

Школаны одаар ыяш-биле хандырар дугайында көдээ Совет болгаш колхоз баштаар чери кандыг-даа хемчег албайн турар. Эге школаның эргелекчизи эш Тураевич бо дугайында районнуң улус өөредилге килдизинге хөй удаа айтырыгны тургузуп турбуже, школаны одаар ыяш-биле хандырар дугайында кандыг-даа хемчег алдынмайн турар. Школаның печкалары шупту үрелип бузулган, ол дугайында айтырыг тургузарга районнуң улус өөредилге килдизи туйбу чок деп харыылаар турар, ынчаарга ол материал районда дыка хөй болуп турар.

Таңды районнуң Успенка суурда эге школаны печка-биле хандырар дугайында районнуң баштаар черлери хемчег алыры негетинип турар.

С. ТУШКОВ.

Винницк область. Погребишенск МТС машина трактор паркының машиналарының болгаш кожулда херекселдериниң септелгезин хуусаа бетинде доозарын чедип ап турар.

Чуруулта: МТС-тиң септетинген тракторлары.

Чуруу Е. Копыттыы. СЭТА-ның пресслишези.

Шагаан-Арыг МТС-зинде

Бо чылын көдээ ажыл-агый ажылдарын чедиишкинниг эртирерингe Шагаан-Арыг машина-трактор станциязының механизаторлары идепкейлиг белеткенип турарлар. Бо чылын МТС эрткен чыл-биле деңнээрге 4 муң 800 гектар ажыг шөлду немей ажылдап кылырын планнаан. Колхозтар-биле чарган херээни күүседиринге бүгү болдунар аргаларны тургузар дээш, МТС часкы тарылга ажылдарынга белеткелдерни эки чорудуп турар. Ам ында трактор септелгезиниң хол ажылдары доозуп турар.

Ам МТС колхозтар-биле аразында чаа керээни чарып турар. Мичурин болгаш Сталин аттыг колхозтар-биле чарган керээзинде ажылдың бүгү талаларын тодаргай көрүп турар. Ол колхозтарга МТС-тиң техниктиг дузаламчылары бо чылын улгадыр. Сталин аттыг колхозка трактор ажылы эрткен чылга дөмейлээрге бо чылын 152 хуу өзерин керээде бижээн. МТС колхозтарның чүгле тарылга шөлдери болбаазырадырынга эвес, харын өске-даа ажылдарынга дузалажырын керээде бижип турар.

Тарылга белеткелин күштелдирер

Таңды районда Буденный аттыг колхозта часкы тарылга белеткели дыка оожум чоруп турар. Ам-даа 100 ажыг гектар тарааны бастырбаан сарааттап каан турар үүлдер бар. Ол болза, күш-ажылдың организациязының кошчаан болгаш ажылдың бүдүрүкчүлүүнүң чавызын айтып турары ол. Колхозта 120 ажыг кижи ажылдаар ужурлуг тургаш, тараа бастырылгазында чүгле 5—6 кижи ажылдап турар. Бастырылгага чугула хереглээр чепсек-херекселдер чогу-биле ажыл саадап турар. Ында бир багай хүүрек, ийи айыыр, 6 шоодай бар, оон өске үүү-даа чок. Ол чорук үрезин уруушкунун хандырып шыдавайн турар.

Тарааларның камгалалы болгаш кадагалалы дыка четпес. Колхозтуң баштаар чери тарааны кадагалаарынга сагыш салбайн турганы-биле колхозчу Трояковтуң ийи хаваннары күстен бээр амга чедир шаңда сарааттап каан тараалар аразычга кыштаан. Мынчага чедир шаңда 5 тонна тарааны сөөртүп ажаап албаан, анаа-ла ажык черде куштар, малдар базып чип турар. Бо бүгү четпес чоруктарны көре тура-ла колхозтуң баштаар чери болгаш ында партия эге организациязы шыңгыы херекселди чогуур өйүнде септээри улуг хамааржыр. Колхозта сеялкалар, андазыннар септетинмейн турар болгаш ону септээр дугайында чаа-ла чугаа үүүп турар.

Районнуң партия, совет организациялары, көдээ ажыл-агый килдизи бо четпестерни дарый узуткаар дугайында шыңгыы хемчеглерни алыры негетинип турар.

В. ЖУКОВ

Редакцияга чагаалар

Солун чедирилгезин экижидер

Чаа-Хөл районунуң Кызыл-Даг суму зунда Шверник аттыг колхозтуң төвү ол сумунуң төвүнден элээн ырак черде туруп турар. Ынчангаш колхоз төвүнүң чурттакчыларының чагыдып алган солуннары чүгле суму төвүнге келгеш таравайн чыдып бээр ийикпе, азы эзлеринге кончуг озалдап четкилээр, а чамдыкта шуут четпес.

Колхоз төвүнүң чурттакчызы комсомолчу Бичел 1950 чылдың ноябрь айда-ла «Тыванның аныяктары» солун чагыткан, бо хүнге чедир чаңгыс-даа солун албаан. 1951 чылдың февраль 17—18 хүннеринде үнгүлээн солуннар суму төвүнге элээн үр болгаш чүгле март 3-те колхоз төвүнге келгилээн.

Шверник аттыг колхозтуң даргазы эш Манзы солун тарадыр тускай почтачы тургузары-биле харылзааның район конторазы-биле керээ чарар дээрге ол контораның начальниги шуут чөпшээревээн. Ол болза зончуг шын эвес.

Партияның калбак масса-биле бодунуң дылынга чугаалажыр чепсээ—парлалганы эзлеринге чедирилгезинче улуг кичээнгейни салыры чугула.

Р. ХУНАЙ-ООЛ.

Чоннуң негелдезин хандырар

Партияның политиктиг тайылбыр масса ажылының бир кол чепсээ кино болур. Ол талазы-биле чоннуң негелдезин мурнукузундан ыракта бедээн. Ынчаарга хөгжүлдениң бурунгаарлаашкынындан хожудап болбас деп чүвени большевик партия өөредип турар.

Областың кинофикация эргелелиниң Тере-Хөл районда ажылдакчызы кинокомеханик Б. Доржу бодунуң хүлээлгезин ак-сеткилдиг күүсетпейн турар. Сумуларже үнүүшкүн кылбас, район төвүнде ажылы кандыг-даа план чок, киночу чүгле бодунуң туралаан хүннериде хаая коргүзер.

Чыргаланды суурга районнуң хөй-ниити хураллары болганда аңаа кино үндүртүрү дыка берге. Чижээ, бо чылдың февраль айда болган хөй кижи киржикчилиг комсомолчулар хуралынга кино үндүрүп бээр деп каш удаа дилеседаа Б. Доржу ону хандырбаан, ындыг байдал чаңгыс ол эвес, чамдыкта шуут боду тывылбас.

Бистиң район областың ыракы болгаш кыдыг девискээри болганда, аңаа ылаңгыя кино үндүрүлгезин онзалап хандырары чугула. Биске чаа кинолар келбес, чамдык чоруткан кино-картиналар маңаа үндүрген эрги кинолар болгулаар. Ол ышкаш бензин чорутпаанындан ай-айы-биле кино үнмейн баргылаар чүүл база бар.

Районнуң төвүнде чок кинону эрги, чаа-даа бол, айның эгезинде, төнчүзүнде көргүлеп каап турар мүн-не чүгээр. Ол талазы-биле негелде сумуларда улгаткан. Балыктыгга кино сөөлгү чылдарда шуут барбаан, Шынаага эрткен чылын чаңгыс катап үнген, Каргыда байдал база ындыг. Кызыл хоорайның театрларынга болгаш клубтарынга хүннүң-не чаа-чаа кинолар үнүп турар болгай, чамдык районнар төптеринде база ындыг.

Удуртулганы амыдыралга холбаштыр план ёзугаар хандырар болза, областың кайы-даа девискээринге кино үндүрүлгезин дески хандырып болур. Тере-Хөл район ышкаш чамдык черлерде кино негелдезиниң улгадып турары, областың кинофикация эргелелиниң канцелярбюрократсыг ажыл стилиниң хереги болур. Чоннуң культурлуг негелдезин хандырарынче кол кичээнгейни угландырары чугула.

Н. ТӨМҮР-ООЛ.

Иелерге дузаламчыны чөптүү-биле тыпсыр

Хөй уругларлыг иелерге күрүне дузаламчызының тывыстырылгазы Кызылдың көдээ районунда чоннуң негелдезинге чедир болдунмайн турар. Район Совединиң күүсекчи комитединиң чанында хөй уруглуг иелерге дузаламчы тыпсыр килдистиң бухгалтери эш Кузема дузаламчы алыр дээш келген иелерге эзлдек эвес, оларны 3—5 хонукта манадыр, чок болза, келген улустуң уругларының төрүүнгениниң дугайында херечилелин хавырып алгаш, үндүр ойладып турар чүүлдери дыка хөй болуп турар. Чижээ, Көк-Тей сумузунда колхозчу Намдок Чактар дузаламчы акшазы алыр дээш 1950 чылдың эгезинде келирге, эш Кузема ол кижиниң уругларының төрүүнгениниң дугайында херечилелдерин хавырып алгаш, ооң алыр дузаламчы акшазын-даа, уругларының төрүүнген херекчилелдерин мынчага чедир эгидип тывыспаан.

База Көк-Тей сумуда 7 уругларлыг Севилбаа Салчах. Дамба күрүне дузаламчызын алыр дээш келирге, эш Куземаны Севилбааның шеригде баргаш оглунуң төрээн херечилелин негээн, хамааты Севилбаа облвоенкомат черинден оглунуң дугайында шынзыдылга эккеп бээрге-даа, ооң алза чогуур 1200 рубльдиң дузаламчызын амга чедир тывыспаан. Бо ышкаш чижектер дыка хөй болуп турар.

Бо дугайында хөй уругларлыг иелериниң хомудалы улгадып турар. Бо дугайын районнуң саң килдизиниң эргелекчизи эш Митряшкин база-ла сагыш салбайн турар. Хөй уругларлыг иелериниң алыр ужурлуг күрүне дузаламчызын эш Куземаның тывыспайн турарының чылдагаанын тып, чоннуң негелдезин хандырары район Совединиң күүсекчи комитединден негетинип тур.

С. АНДРЕЕ.

Ниитиниң малын самчыгдаарларны харыысалгаже киирер херек

Коллективтиг ажыл-агыйның ниитилештирген малын самчыгдаар чоруктар Чаа-Хөл районнуң «Бедик-Хавак» МЧАЭ-ниң чамдык кежигүннеринде бар болуп турар. 1951 чылдың январь айның дургузунда МЧАЭ-ниң 6 баш чылгы малын, 3 баш инээн чамдык кижилер боттарының туразы-биле будагдап самчыгдаан.

Ооң иштинде Доспан 1 аътты, Норжуң 1 аътты, Олчамай 1 аътты, ылаңгыя МЧАЭ даргазы Бады 1 аътты чишке хереглээн. Ол ышкаш Араптаң 1 инекти, Чаптак-Хуна база 1 инекти, Доптаң-оол 1 инекти чишке ажыглаан болуп турар. Хуу ажылдыг Чымба МЧАЭ-ден 1 аътты база алган. Ниитиниң малын өстүрериниңулуу, харын ону будагдап, самчыгдаг турар чорукту буруу шапкаш, бо талазы-биле буруулуларны чогуур хемчег алыр херек.

М. СУНДУЙ.

Көвүрүглерни дарый септээр

Черби суурнуң чанында чоннуң кол аргыжар оруунуң ийи улуг көвүрүглери бар. Оларның септелгезин кылыр дээнинден бээр ам бүдүн чартык чыл эрткен. Кызылдың көдээ районунуң Таспы суму Соведи орук-көвүрүг септелгезинче чонну эвилелдээр талазы-биле ажыл чорутпайн келген.

Суму Соведи, колхозтарның баштаар черлери хүн-бүрүде аргыжар чугула оруктуң көвүрүглерин септеп алырынче сагыш салыры негетинип турар. Ам бо үеде ук көвүрүглериниң ыяжын чамдык чурттакчылар оорлаап ап, оттулуп турар апарган. Ынчангаш көвүрүглериниң ыяжын оорлаар, ону үрээр чоруктарны моон соңгаар болдурбазы-биле боттуг хемчеглерни алыр херек.

М. ЧЫДЫҢ.

Хөй-ниитиниң саналын кажан дыңнаар ирги

Магазиннерге, столоваяларга болгаш өске-даа хөй-ниити черлеринге хомудал болгаш саналдар бижиир дептерлерни аскан турар деп ниити чурум бар болгай. Хөй-ниити черлеринге хомудал болгаш саналдар бижиир дептерлерни тургузар чорук ол албан черлериниң удуртукчуларының хүлээлгези болур. Ындыг турбужа, Чаа-Хөл районуң садыг магазиннеринде, хөй-ниитиниң чемненилге черинде хомудал болгаш саналдар бижиир дептерлер чок болуп турар. Ол болза, чоннуң чөптүг негелдезин болгаш санал-оналын районнуң хереглеечилер ниитиделиниң баштаар чери дужуметсиг байдал-биле херекке албайн турарын айтып турары ол.

Чаа-Хөл районуң магазининде болгаш район төвүнүң столоваязының ажылында дыка хөй четпестер үр үениң иштинде үргүлчүлеп турар. Чижээ, столоваяның аяк-савазы чедишпес, чырыткы чок, ооң хараазы-биле чемненикчилер карангы өрээлде чемненип турар, ынчаарга районуң складында ол чүүлдер бар болуп турар. Столоваяның ишти арыг-шевер эвес, белеткел турар чеминиң шынары куду болгаш ажылдакчылары чемненикчилерге эптиг-эзлдек эвес, каржы чоруктар бар.

Чаа-Хөл районунуң столоваязының ажылында четпестерни узуткаар дугайында хөй-ниитиниң өртектиг саналдарын райпо баштаар чериниң удуртукчулары үнелеп көөр ужурлуг.

А. ТАРААЧЫ.

артыышкыннары экономикага артып турган. Барыын чүгке болуп тургулаан буржуаз-демократтыг революцияга башкарыкчы роль буржуазияга турган болза, буржуазия россияга буржуаз-демократтыг революцияның баштыңчызы болуп шыдавас турган. Тараачыннар хаан чазакка удур демиселди баштап шыдаар аргазы база-ла чок турган, ынчаңгаш революцияның гегемониязы болур карачаңгыс күш болза, пролетариат турган. Чүге дээрге пролетариат болза, өске бүгү аңгыларга бодааргa, демократтыг эргилдени төнчүзүнге чедиреринге чаңгыс ол соонуургалдыг.

Ындыг болза-даа, Россияның пролетариады бодунуң төөгүлүг сорулгазын бодунуң дайынчы партиязын тургуспайн турган, күүседип шыдавас деп чүве билдингир. Шак ындыг партияны тургузарын Ленин негеп турган. Ындыг партияны тургузар дээш В. И. Ленин-биле кады эш И. В. Сталин демисежип турган.

Партия болза, хамыктың мурнунда ажылчын аңгының мурнакчы отряды, ажылчын шимчээшкининиң удуртур күжү, пролетариаттың демиселин катыштырып, углап баштап турар күжү болур ужурлуг деп Ленин биле Сталин өөредип турганнар.

Ынчаңгаш ындыг партия болза, ийи кезектен тургустунар ужурлуг деп Ленин санап турган: а) партийжи удуртур ажылдакчыларның, колдуунда теория, политик, организас талазы-биле четчир билиглиг профессионалдыг революсчуларның кызыы бөлүүнден, б) партия организациязының чер-черде калбак четкилериненден тургустунар.

Партияның чоозу кол сорулгазы болза, социализмче орукка кол моондак болуп турган хаанныг чазакты дүжүрер дээш демиселди чорудары болуп турган. Массаның иштинге пропаганданы болгаш политиктиг агитацияны калбаа-биле делгередир ужурлуг турган ниити оруступ партийжи политиктиг солунунуң канчаар-даа аажок улуг-ужур дузазын Ленин үнелеп көрүп турган. Шынап-ла ындыг солун Ленинниң тургусканы «Искра» болу берген. Ленин «Чүнү кылырыл?» деп бодунуң хайгамчыктыг дептеринге мурнакчы демиселчиниң ролюн чүгле мурнакчы теория-биле чепсегленген партия күүседип шыдаар деп чүвени көргүскен. Ленинчи түңнелдериниң шынныын ниитилелдиң төөгү хөгжүлдезиниң болгаш пролетариаттың бодунуң хосталгазы дээш демиселиниң бүгү чорудулгазы шынзыктырган болгаш шынзыктырып турар.

«Чүнү кылырыл?» деп дептеринге Ленин теорияның политика-биле харылзаазының дугайында айтырыгны чайынанчаа-биле үндезилээн. Политика шын болурун болгаш тиилелгелерни чеьдип алыр төлээде, ону мурнакчы теорияга үндезилээш тургузар ужурлуг деп чүвени көргүскен. Хаанныг чазактың үезинде бир дугаар чергениң ужур-дузалыг демисел болза, экономнуг эвес, харын политиктиг демисел болуп турган, чүге дээрге аңгыларның шиитпирлиг эргеажыктарын ниитизи-биле чүгле политиктиг үндезин чаартылгалар-биле хандырган туруп болур, ылаңгыя пролетариаттың экономнуг кол эрге ажыктарын буржуазияның диктатуразын пролетарның диктатуразы-биле солуур ужурлуг чүгле шуут политиктиг революция-биле хандырып болур.

Партияның политиказынга теорияның тодаргайлап турар ужур-дузазын херек чок деп турганы, ажылчыннарның чаягаар шимчээшкининге чалбарыыр чорук «экономистерни» ажылчын аңгының политиктиг сорулгазын кызыыладырынга чедирген.

Ажылчын аңгының политиктиг кижизидилгезинге пропаганданың болгаш политиктиг агитацияның канчаар-даа аажок ужур-дузазын Ленин үнелеп көрүп турган. Чүге дээрге, чүгле ажылчыннарның политиктиг медерелинге үндезилээш, революстуг шимчээшкинни калбартып болур. Большевиктер партиязының өске кандыг-даа партиялардан үндезин ылгалы ажылчын аңгыны үргүлчү кижизидип, ооң идепкейлиг чоруун политик талазы-биле отуруп, ол идепкейлиг чорукка даянып алгаш бодунуң удуртулгазын боттандырып турарында болур.

«Чүнү кылырыл?» деп дептеринге Ленин политиктиг удуртулганың эң-не чугула принциптериниң бирээзи кол звенонуң дугайын ажылдап кылган. «Кандыг-даа айтырыг берге долганыгны дескинип турар, чүге дээрге кандыг-даа политиктиг амыдырал ужу чок хөй звенолардан тургустунган, ужу чок илчирбе болур төлээде ооң эң чугалазын тып алгаш холдан салбас»—деп Ленин өөреткен.

ВКП(б) төөгүзүнүң допчу курузунда айтып турарын ёзугаар алырга «экономистер» болза, ажылчын шимчээшкинин удуртур күжү болур партияны херек чок деп турган болгаш ол партия болза, ажылчын аңгының чаягаар шимчээшкининге киришпес, харын оон туржук ону удуртпас ужурлуг, харын ооң соо-биле чоруп, ону өөренип, оон болган дуржулгалардан чаягаар ужурлуг деп санап турганнар. Ынчангаш чаягаарлаар чоруктуң мурнунга бо согүрүүр чүүлде оппортунизмниң идеялыг үнер төстери ында болуп турар. Ынчаңгаш ону В. И. Ленин кайгамчыктыы-биле сойгалап чаза шапкан болгаш бо дугайында Эш Сталин чаңгыс эвес хөй удаа айтып турган.

Чаягаарлаар теория дээрге, шимчээшкинде медерелдиг кижилерниң ролюн кудуладырының теориязы-дыр. «Кудурукталырының» идеологиязы, кандыг-даа оппортунизмниң логиктиг үндезини деп эш Сталин өөреткен. «Партия болза, ажылчын аңгының мурнунга чоруур ужурлуг, ажылчын аңгыдан артык ырадыр көөр, пролетариатты бодунуң соонче эдертир ужурлуг, а чаягаарлаашкын дээш «кудурукталыр» чорукче тыртпас херек»—деп эш Сталин чугаалаан.

Партияны тургузар талазы-биле кол ажылды орустуң ниити политиктиг солуну «Искра» күүседир ужурлуг турган. «Чүнү кылырыл?» деп ажылынга Ленин парлалганың организакчы улуг ролюн эң-не баштай демдеглеп, солун болза чүгле коллективтиг пропагандист болгаш коллективтиг агитатор болур эвес, харын коллективтиг организакчы болур деп айыткан. Солун чокка пропаганданы болгаш агитацияны чорудуп шыдавас деп Ленин чугаалаап турган. Солун социал-демократтарны партийжи чоруктуң угаан-бодалынга кижизидер арганы берип турган. «Күштүг политиктиг организацияларны ниити орустуң солуну ышкаш шуут кижизидер өске чепсек чок»—деп Ленин чугаалаан.

Хаанныг чазакка удур политиктиг агитацияны чүгле солун дамчыштыр калбартып чорудуп болур турган болгаш ажылчын аңгының болгаш улустуң өске кезектериниң дээре күштерин социал-демократтарны долгандыр катыштырып болур турган. Адактың сөөлүнде Ленинниң чугаалааны болза, солуннуң агентилелдериниң четкилери болгаш корреспондентилери болза, партияны организас талазы-биле оларны долгандыр чыгган турар өзээ болур деп чугаалаан.

* * *

«Чүнү кылырыл?» деп дептерни парлап үндүргениниң соонда бир чыл болганда ленинчи «Искра» солуннуң белеткээни ийи дугаар съездиге, 1903 чылда Россияның социал-демократтыг ажылчын партиязын тургузуп, партияның программазын болгаш Уставын хүлээп ап, партияның удуртур төп органнарын тургускан.

«Чүнү кылырыл?» деп дептерниң төөгүлүг ужур-дузазы чүдел дээрге оппортунизмниң идея талазы-биле үнер черлерин марксистиг бодалдың төөгүзүнде Ленин эң-не баштай дазылынга чедир илереткен, олар болза, хамыктың мурнунда ажылчын шимчээшкининиң чаягаар чоруунга чалбарыыр болгаш ажылчын шимчээшкининиң иштинге социалистиг медерелдиң ролюн кудуладырында болуп турар-дыр деп чүвени көргүскен.

Марксисчи партия дээрге, ажылчын шимчээшкинин социализм-биле катыштырганы болур деп чүвени көргүзүп турар марксисчи үндезин бодалды чайынандыр үндезилээн.

Марксисчи партияның идеологтуг үндезиннерин генийлии-биле ажылдап кылган.

«Чүнү кылырыл?» деп дептерде хөгжүткен теоретиктиг байдалдар большевик партияның идеологтуг үндезини болган.

В. И. Ленинниң «Чүнү кылырыл?» деп дептери болза, идея-политиктиг ажылды кажан-даа кошкатпас, харын ону үргүлчү көдүрер болгаш өжээннешкек аңгыларның идеологиязын үргүлчү сойгалап чаза шавар херек деп чүвеге бисти өөредип турар.

В. ТКАЧЕВ.

Механизаторларны белеткээринче кичээнгей салыр

Көдөө ажыл-агыйның күчүлүг көдүрлүүшкүнүнүң, база тараа культурларының дүжүдүн бедидер чорукче бүгү күжениишкинни салырда ол айтырығның салым чаянын шиитпирлээр бедик билиглиг, ылаңгыя машина-техниканы эки билир механизатор каадырларны билдилии-биле белеткээри хамааржыр. Колхозтарның тарылга шөлү болгаш малының бажы, оларның экономика күжү хүн санында шакпыны-биле өзүп турар, чер ажылының культуразын бедидер, мал ажылып механизастаарынга механизатор каадырлар МТС-терге болгаш колхозтарга тынар агаар-биле дөмей негетинип турар.

Механизатор каадырларны белеткээринче Сүт-Хөл МТС-зи ВКП(б) обкомунуң болгаш область Совединиң күүсекчи комитединиң доктаалынга үндезилээш, 1950 чылдың октябрь 20-дан эгелеп 30 трактористерни өөредир тургаш, 33 трактористерни чыып өөредип турар. Ук трактористерниң иштинден янзы-бүрү чылдагааннар ужурундан 5 кижи үнген. Амгы үеде 28 трактористер өөренип турар. Трактор курзунга өөренирлерни колхозтарның даргаларының, колхозтарда партия эге организациияларының, секретарьлериниң талазындан эки кичээнгейлии-биле шилип чорудар чоруукту кошкак чоруткан. Оон уламындан колхозтардан чоруткан кижилерде 4 дугаар класс доосканнар 9, 2 дугаар класс доосканнар 2, боду өөренген, бижикти үгле номчуур, бижиирлер 14, бижикти билбес болгаш санның кадар, казыыр аргазын билбес 3 кижилер трактористер курзунга хүлээп алдынган. Трактористер курзунда 4 хөрээженнер өөренип турар.

Үстүнде айыткан фактылар үнү айтып турарыл дээрге, чамдык колхозтарның баштаар черлери трактористер курзунга өөренирлерни эки шилип албайн чорутканында болуп турар.

«Ленинчи комсомол» колхоз (даргазы эш Өктек-оол) курска өөренирбиле 5 кижи чорудар тургаш, үгле 3, кижини чоруткан. Калинин аттыг колхоз (даргазы эш Килчең) үгле 4 кижини чоруткан. Ындыг колхозтар районда хөй. Киров аттыг колхозтуң баштаар чери курска бижик билбес кижилерни чорудуп турган үүлдер бар.

Бо чорум болза, механизатор каадырларга шыырак билиглиг, боттарының колхозтарынга дүрген дуза чедирер кижилерни өөредип алырын бодаваан, үгле санын сүрер, оларны өөредип алыр, албазын МТС-ле билзин дээш, карак ажыпаар чорук болур. МТС трактористерни өөредир хүлээлгелиг-даа болза, 6 ай хуусаалыг түр курска оларны бижикти билир кылдыр, санның кадар, казыыр, көвүдедир, үлээр бөдүүн аргаларын билир кылдыр өөрет-пишаан, трактор, көдөө ажыл-агыйның машина техниказын агротехниканың үндезиннерин болгаш политиктиг билиин бедидерин өөредир чорук берге деп үвени колхозтар даргалары билбейн турарлар.

Ындыг таарымча чок байдалдар турза-даа МТС-тың дирекция чери, ында партия эге организациязы, курстуң башкылары өөредилгениң баштайгы хүннеринде-ле билгеш, ниити билиг талазы-биле чавыс, ең ылаңгыя бижик билбес 3 кижини шиитпирлии-биле өөредириниң хемчеглерин алган. Оон түннелинде МТС-тың курсантыларының 3 ай өөредилгезиниң түннелинде өөредилге программазын 90 хуу күүседип, бижик билбес 3 кижилерни курстуң 8 шак өөредилгезинден дашкаар шыырак билиглиг кижилерге кожуп, районнуң кежээки улуг улус школазынга өөредип тургаш, бижикти номчуп, бижип турар, санның 4 аргазын билир кылдыр өөредип ап шыдаан.

Трактор курзу эгелээрде көңгүс бижик билбес турган Алдан-Маадыр сумузунда Калинин аттыг колхозтан келген 19 харлыг Экержап деп өскүс-оол 4 ай өөренип келгениниң түннелинде тракторга 5, политиктиг темага 4, агротехниканың үндезиннеринге 4, санга, төрээн дылга, орус дылга 3 демдектерни алган. Ам трактористер курзунда эң эки өөренип турар эштер Даңзы-Белек, Ашак-оол, Калчап-оол, Сүге, Хуваажаң, Тенниг-оол, Оканай, Сундуй-оол олар болур. Эш Экержап МТС-тың дирекциязының макталын эдилеп, удавас ай хире болгаш Калинин аттыг колхозка ажылдаар № 4 трактор бригадазының тракторизи болурунга төлевиледип алган турар. Киров аттыг колхозтан келген эш Долдуй, «Чодураа» колхозтан келген эш Очур-оол олар эки өөренип турар. Оларның билиининг деңнели өөредилге хүнү эрткен тудум-на өзүп турар.

Сүт-Хөл МТС-тың директору эш Соловьев, трактористер курзунуң эргелекчизи эш Тадар-оол, партия эге организациязының секретари эш Мандан-оол болгаш МТС-тың улуг механик эш Гладков олар кызымакай ажылдап турар. Киров аттыг колхозтуң даргазы эш Очур, партия эге организациязының секретари эш Чадамба, «Сталинчы орук» колхозтуң даргазы эш Даваа, партия эге организациязының секретари эш Сергей, Жданов аттыг колхозтуң даргазы эш Какпанак, партия эге организациязының секретари эш Доржу, «Ленинчи комсомол» колхозтуң даргазы эш Өктек-оол, Калинин аттыг колхозтуң даргазы эш Килчең олар 4 ай ажыг үениң иштинде трактористер курзунда өөренип турар кижилерин сонуургал көрбейн турарлар.

Бо чоруктар болза, трактор курзунуң өөредилгезин экижидер чорукка дыка моондактыг болуп турар. Моон соңгаар колхозтарның баштаар черлери оон даргалары, ында партия эге организациясының секретарьлери механизатор каадырларын белеткээрин, база колхозтарга туруштуг бедик дүжүттү ажылдап бээр, чер ажылының культуразын бедидериниң колхозтарының экономиказын күштелдирерин, күш-хүннериниң үнезин бедидерин хандырар.

Механизатор каадырларны белеткээр, оларның билиин бедидеринге районнуң партия, совет, көдөө ажыл-агый органнары, колхозтарның баштаар черлери кичээнгейни салып, МТС-ке дузалажыры негетинип турар.

С. ОЛАКАЙ,
Сүт-Хөл МТС-тың директорунуң политик талазы-биле оралакчызы.

Агро-зоотехниктиг өөредилге чорувастаан

Тес-Хем районда Калинин аттыг көдөө ажыл-агый артелинде агро-зоотехниктиг курстуң өөредилгезин дыка озалдап, 1951 чылдың январь айда организастап ажыткан. Ону ажыткаанынга колхозчулар кончуг өөрүп өөренирин четикпейн турганнар. Курсту ажыдып турар үеде неделяда бир удаа өөренир ужурлуг турган.

Районнуң көдөө ажыл-агый килдизиниң ажылдакчылары курсту организастап каандан бээр колхозка кээп-даа көрбээн, курсту башкылаар кижилердаа чок, мынчага чедир чаңгыс-даа удаа кичээл болбаан. Район организастарындан, ылаңгыя районнуң көдөө ажыл-агый килдизинден колхозчуларның билиин бедидеринге кол кичээнгейни салыры негетинип турар.

В. СУВАҢ-ООЛ.

Хуучулар мурнунга отчет

Кызыл хоорай кооперациязының баштаар чериниң кежигүнү эш Изосимова чоокта чаа хоорай электри станциязында болгаш далган дээрбезинде хереглекчилер мурнунга отчёдун кылган.

1950 чылда хоорай магазиннериниң болгаш ниити чемненилге черлериниң ажылының дугайын эш Изосимова бодунуң илеткелинге төдаргай чугаалаан.

Илеткел төнген соонда далган дээрбезиниң ажылдакчызы Сивков бодунуң саналынга мынча дээн:

—Хоорайның садыг черлеринге чораан-на кижилер чамдык чурум чок үүлдерни бо-ла көрүп каан, ону аразында чугаалажып турар. Мен безин мындыг четпестерге хөй удаа таварыштым, чижээ, бир дугаар хлеб садар магазинде садыгжы Чихачева, 7 дугаар магазинде садыгжы Мелкозёрова, 19 дугаар магазинде садыгжы Бологов ышкаш садыгжылар чамдык кижилерге бараанны ээлчег барымдалавас садыглаар, ээлчег барымдалаарын негээн кижилерге хорадаар. «Мээң дурамдыр дээр», «кезек-кезек үүрмек бараннарны ээлчег чок садыглаарын горпо баштаар чери меңээ чөпшээрээн үве» деп күштенирлер. Чон ээлчег өзугаар кээп турда садыгжылар ону барымдалаар болза эки—деп чугаалаан.

Дараазында хоорайның электри станциязының цех начальниги эш Моношинниң чугаалааны болза:

—Горпо эрткен чылын бараан саарылгазын сан талазы-биле күүсеткендаа болза, чамдык дус, керосин, погаа болгаш өскө-даа ажыл-агыйга чугула хереглелдиң барааннарын эвээш садыглап келгени шын эвес—деп чидии-биле шүгүмчүлээн.

Ол ышкаш хуралга сөс ап үве чугаалаан эштер: Литвинова, Юравин, Федулов болгаш оон-даа өскелер горпонуң ажылында четпестерни илередип моон соңгааргы сорулгалар дугайында горпо баштаар чериниң ам соңгудар чаа составынга хуучулар чагыын бергеннер.

А. СКРИПАЛЬЩИКОВА.

Улустар тайбың дээш демиселди күштелдирип турар

„(Быжыг тайбың дээш, улус демократиязы дээш"! деп солуннуң арыннарындан)

Бухарестиге «Быжыг тайбың дээш, улус демократиязы дээш!» деп солуннуң ээлчеглиг дугаары үнген.

Солуннуң бирги арнынга эш Сталинның «Правданың» корреспондентизи-биле беседазы болгаш тайбың дээш бүгү улустуң демиселинге херек ол беседаның ужур-дузазынга холбаштырган «Улустарның тайбың болгаш айыыл чок чоруу дээш демиселдиң программазы» деп аттыг мурнуку үүл парлатынган. Эш Сталин «Правданың» корреспондентизи биле беседазынга бүгү делегейге тайбыңны камгалап алыры дээш демиселдиң тодаргай программазын айтып берген деп солун мурнуку үүлүнге бижээн. Бүгү кижи төрелгетенниң ең-не амыдыралчы эрге-ажыктарынга хамаарышкан, база бүгү чурттарда миллион-миллион кижилерниң бодап-сактып чоруур айтырыгларынга эш Сталин харыылаан. ССРЭ-ниң тайбыңга ынакшылдыг политиказынга удурланган меге-хопчу империалистиг пропаганданың нүүлү сойгаландыр илеретинген улустарны будулдурар дээн болгаш оларны мегечи орук-биле, Американың Катышкан Штаттарының чагырыкчы бөлүктериниң организастааны, делегейниң чаа дайынынче киир тырттар дээн империалистиг агрессорларга херек хоп-меге сойгаландыр илеретинген.

Ажылчын биле тараачын бүрүзүнге, делегейде ак-сеткилдиг кижи бүрүзүнге бөдүүнү-биле тодаргай билдингир болгаш генийлиг баш удур билир чорук-биле эш Сталин, амгы бүгү-делегей байдалының ең боттуг айтырыгларынга чугула харыыны берген.

«Эш Сталин болза, тиилелгени чеьдип алырынче тодаргай орукту айтып, тайбың дээш демиселчилерниң холунга күчүлүг чепсекти тутсуп берген. Эш Сталинның «Правданың» корреспондентизи-биле беседазы дег, чер бөмбүрээнің бүгү булуннарынга ол хире улуг сонуургал үндүрген документини сөөлгү чылдарда бүгү-делегей политиказынан айтыры берге. Ол беседа болза, бүгү чурттарда улустарның миллион-миллион массаларын демиселче хайныктырып үндүрген болгаш тайбың биле айыыл чок чорук күзээн кижи бүрүзүнүң чүрээнден изиг деткимчени тыпкан», — деп солун демдеглээн.

Францияның коммунистиг партиязының секретари **Жак Дюклонуң** «Барыын Германияны эндере боо-чепсеглээринге удур демисел болгаш Францияның коммунистиг партиязының сорулгалары» деп аттыг үүлүнге бижээни болза, француз империалистер, дайынның америк ыпсыкчылары биле делегейниң бүгү реакциязы ышкаш, Барыын Германияны ССРЭ-ге база улус демократиязының чурттарынга удур дайынны кыпсып үндүреринге херек туруш кылдыр ажыглаар деп бодап турарлар. Олар болза, атлантик эвилелинге болгаш Европада демократияның база тайбыңның күштерин базарынга бирги чергениң ролин Барыын Германияга хүлээдир деп турар.

«Вермахтини» катап тургузарынга удур демисел болза, француз улуска тайбың дээш ниити демиселдиң маргыш чок хол сорулгазы болуп турар. Немец милитаристерни бажын ажыр боо-чепсеглээр дээнин болдурбазы дээрге, Европага дайын үнерин болдурбазының, делегейниң үшкү дайынын болдурбазының кол аргазы болур-дур деп Дюкло демдеглээн. «Ынчангаш «вермахтини» катап тургузарынга удур бүгү улустуң сачал-оналын чедиишкинниг чорудары дээрге ең чугула айтырыг болур. Амгы үеде ол кампания болза, дайын ыпсыкчыларынга удур демиселди улам калбартыр дээш салыр сорулгаыстың кол звенозу болур. Барыын Германияны эндере боо-чепсеглээринге удурланганының бюллетеньнериниң адаанга миллион-миллион хол үжүктерин чыыры эргежок чугула. Тайбың талалакчыларының шимчээшкинин уламна шиитпирлии-биле идепкейжидери база эргежок чугула. Бо кампанияга тайбыңның талалакчылары Стокгольм Кыйгырыының адаанга хол үжүктериниң чыылдазындан-даа артык улуг чедиишкинни чеьдип алыр ужурлуг. Бо чорукка дузалаары-биле француз коммунистер болза, Совет Эвилелиниң болгаш Германияның Демократтыг Республиказының дугайында америкчиткен пропаганданың нептередип турары хоп-мегени буруу шапышаан, хөй тайылбырлакчы кампанияны нептередирлер. Ылаңгыя олар бүдүрүлгелерге, кварталдарга, бажыңкарга, көдөө суурларга улустуң хөй санныг маргылдаалыг хуралдарын чорударынга дузалаарлар», — деп Дюкло бижээн.

АКШ-тың коммунистиг партиязының Национал комитединиң секретари **Гэс Холлдуң** «Америк ажылчын аңгының шылгарангай удуртукчузу» деп аттыг үүлү, Национал комитеттиң даргазы Уильям З. Фостерниң 70 харлыг болганынга холбашкан. Америк ажылчын аңгының мурнунга Фостерниң ачы-хавыяаларын көргүспүшаан. АКШ-тың Коммунистиг партиязының политиказының чамдык кол-кол шынарларын база оон тайбың дугайында айтырыг талазы-биле үзелдерин Гэс Холл тайылбырлаан.

«Тайбың чаалап алдынып болур дээрзинге ханызы-биле бүзүрээр бис. Тайбыңның, демократияның болгаш социализмниң лагериниң күштериниң өзүлдезиниң ужурундан, база америк империалистерге баштатырган, дайынның лагеринде үргүлчү өзүп турар хошкаашкынның болгаш дыңзып турар чөрүлдээлериниң чылдагааны-биле делегейниң үшкү дайынын өскүдүп үндүреринің планнары ара соскатырып болур. Ол сорулга дээш демиселге, биске, АКШ-тың ажылчын аңгызынга база улузунга онза улуг харыысалга онаажып турар. Ең чооку үеде бистер тайбыңның массалыг калбак фронтузун тургузарының оруктарын тып алыр ужурлуг бис. Америк улусту хаара туткан тайбың камгалалының шимчээшкининиң амгы кодүрлүүшкүнү үгле шын удуртулганың ачызы-биле тайбыңның ындыг фронтузун тургузарынче шилчип кирип болур. Ол кодүрлүүшкүн амгы туруп турар ийи партиялыг системаны чок кылырынга дузалап, күштерниң политиктиг чаа сайгарылгазын болгаш дайынга удур, монополияга удур чаа партияны тургузары дээш чаа шимчээшкинни хайныктырып үндүрүп, 1952 чылдың соңгулдаларынга тайбыңның фронтузунуң хамаарышпас кандидаттарының депшидилгезиниң бирги базымы болур. Тайбыңның ындыг организастыг фронтузу тургустунмайн, айыыл туруп турбушаан-на турар болза, тайбыцга ынакшылдыг америк улус тафтыларны, гуверлерниң болгаш кеннедилерниң мегехуурмак аргазынга тутурбушаан турар апаар», — деп Гэс Холл демдеглеп турар.

Гес Холлдуң оон ыңай бижип турары болза, АКШ-тың коммунистиг партиязы, америк аныяктарны милитаризастаарынга удур, негр улусту араатанзыг, кижи хевир чокка болгаш бужар-баык аажылап турар политиканы соскадыры дээш, атомнуг бомбаны хоругдаары дээш, КНО-ну тайбыңның чепсээ болдурары дээш, Кореядан болгаш Тайваан ортулуктан америк шериглерни үндүреи дээш, Катышкан Нацияларның Организациязынга Кыдат улусту төлээлээр дугайында Кыдат Улус Республиканың Улус чазааанга хоойлу ёзугаар чөптүг эргени тыпсып бээри дээш, Кыдат-биле тайбың, найыралдыг харылзааларны тургузары дээш демисежип турар. Өлүрүкчү чоруктуң болгаш АКШ-ты фашисчыдып турарының үезинде, Америк империализмге удур, бүгү делегейге тайбың дээш демисежип турар америк коммунистерниң тодаргай программазы мындыг болуп турар.

Альберт Норденниң «Өлүмден болгаш үрелип бустуушкуннардан кымнар байып турарыл» деп аттыг сонуурганшыг үүлүн солун парлаан. Үүл болза, америк монополистерни сойгаландыр илередип турар хөй санныг фактыларны коргузүп турар. Авторнуң медээлеп турары болза, бо чылдың июньге чедир америк боо-чепсектиг күштерниң хереглелинге баштай 13,3 миллиард доллар чарыгдатынган турган. Кореяда дайынның эгелээниниң соонда Трумэн дораанна база катап 11,7 милиард доллар чарыгдаарын дужааган, а 1950 чылдың декабрьде — база катап 16,8 миллиард долларны. 5—10 миллиард чедир акшаландырыышкын дугайында немелде негелделер болза бо чылын АКШ-тың дайын хереглелинге чарыгдалы эрткен беш чылдардан ыракта хөй чарыгдатынган турарын айтып турар. 1951—1952 чылдарда дайын хереглелинге Трумэн 71 миллиард доллар чарыгдаар деп төлевилээн, ол болза, бүгү бюджеттің 74 хуузу болуп турар.

Чагыглар төлевириниң хевири-биле АКШ-тың шериг бюджединиң 60-дан эвээш эвес хуузун сыырып турар шериг үлетпүрүнүң улуг-улуг трестилери боттарының продукцияларының өртээн дендии аартадып ап амдажый бергеннер.

«Дженерал моторс» деп америк концернниң чижээн Альберт Норденниң көргүскени-биле алырга, делегейниң ийи дугаар дайынының үезинде америк капиталистер немец үлетпүрүнүң хогжулдезин үзеп турганнар, чүге дээрге олар боттары, немец үлетпүрүнүң акционерлери болуп турганнар. Дайын доозулган соонда Уолл-стрит бодунуң агрессиязының чепсээ кылыры-биле герман милитаризмни күштүг темпи-биле катап тургузуп турар.

Ян Марек. «Политиктиг үүлдеринге» япон милитаризмниң катап тургустунуушкунунуң дугайын болгаш Европаның улустарынга америк фашистерниң белеткеп турар айыылының дугайын бижээн. «Эжелетирген чурттарда массалыг удурланыышкынны базарының методтарынга шериг албанныларны өөредириниң көскү дузалалы» деп аттыг кино-фильмни америк шериглерге көргүзери-биле АКШ-та белеткеп турарының дугайында «Нью-Йорк таймс» солуннуң дыңнадынын тайылбырлавышаан. Маректиң айытканы болза, ол факт дээрге, америк империалистерниң агрессчи сорулгаларының бир тодаргай херечизи болур дээн.

Солунга Чехословакияның Коммунистиг партиязының чиңгине секретариниң оралакчызы **Густав Барештиң** Чехословакияга февраль болуушкуннарының үш чыл болган оюнуң дугайында үүлү болгаш Польшаның катышкан ажылчын партиязының Төп Комитединиң кежигүнүнүң кандидады **В. Сокорскийниң** «Литература биле ураан-үүл чаа Польша дээш демиселде» деп аттыг үүлү парлатынган.

Кореяда болуушкуннар

Улустуң армиязының Кол командылалының дыңнадыы

ПХЕНЬЯН. Кореяның улус-демократтыг республиказының Улустуң армиязының Кол командылалының март 16-да медээлээни болза, Улустуң армиязының кезектери кыдат эки-турачыларның кезектери-биле бүгү фронтуларга дайзынга удур тулчуушкуннар чорударын үргүлчүлээннер.

Сеул уунда тулчуушкуннар Сеулдуң соңгу болгаш соңгу-чөөн чүгүнде чоруп турар.

Улустуң армиязының зениттиг кезээ Пхеньян кырынга дайзынның ийи самолёдун аңдара атканнар.

* * *

ПХЕНЬЯН. Кореяның улус-демократтыг республиказының Улустуң армиязының Кол командылалының март 17-де медээлээни болза:

Улустуң армиязының кезектери кыдат эки-турачыларның кезектери-биле кады дайзынның дириг күжүнге болгаш шериг техниказынга улуг чидириглерни таварыштырбышаан, бүгү фронтуларга тулчуушкуннар чорударын үргүлчүлээннер.

Чөөн эриктерде Улустуң армиязының кезектери дайзынның ийи самолёдун аңдара аткан.

Төп фронтуга Улустуң армиязының кезектери дайзынның 3 муң ажыг солдаттарын болгаш офицерлерин чок кылган болгаш балыглаан. 5 танкалар, 20 ажыг автомашиналар чылча шаптырган.

* * *

ПХЕНЬЯН. Кореяның улус-демократтыг республиказының Улустуң армиязының Кол командылалының март 18-те дамчыткан медээзинде чугаалап турары болза, Улустуң армиязының кезектери кыдат эки-турачыларның кезектери-биле кады фронтунуң бүгү участоктарынга дайзынга удур тулчуушкуннар чорударын үргүлчүлээннер.

Барыын эриктерде Улустуң армиязының кезектери март 5-тен 15-ке чедир дайзынның 14 самолёдун аңдара аткан.

(СЭТА).

ХРОНИКА

Тудуушкун хөрээниң талазы-биле ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Күрүне комитедин тургусканы-биле холбаштыр ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Президиуму ССРЭ-ниң Хоорай тудуушкунунуң Министерствозун дүжүрген.

ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Президиуму Көдөө ажыл-агый машина тудуушкунунуң министринге эш Г. М. Поповту томуйлаан.

ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Президиуму эш П. Н. Горемышкинни Көдөө ажыл-агый машина тудуушкунунуң министриниң хүлээлгезинден хостаан.

Харыысалгалыг редактор
О. А. ТОЛГАР-ООЛ.

Барселонада болуушкуннар

ПАРИЖ. «Се Суар» солуннуң дыңнадыын ёзугаар алырга, Франконуң чазаа Барселонаның губернатору Алегрианы бодунуң албан-хүлээлгезинден дүжүрген. Оон орнунга астурий дагжыларның өлүрүкчүзү генерал Колунг томуйлаттган.

Солуннуң оон ыңай дыңнадыы турары болза, Барселонага франкочу өлүрүкчүлерге удур демиселче кыйгырыгның дугайында хуудустар таратынган. Ындыг хуудустарның бирээзинде чугаалап турары болза: «Барселона—ол болза, үгле эгези-дир».

(СЭТА).

Барселонаның ажылчы чоннары демиселин үргүлчүлеп турар

ПАРИЖ. Париж солуннарның дыңнадып турарын ёзугаар алырга, Барселонада ажылчы чоннарның элээн хөй санныы ажыл соскадыышкынын ам-даа үргүлчүлеп турар.

Март 16-ның дургузунда солдаттарга мындыг кыйгырыгларлыг хөй санчыг хуудустар таратынган: «Силер чоннуң оолдары болгай силер. Ажылчы чоннар-биле найыралдажыңар. Өлүрүкчүлер сөөзөр болзун. Республика делегерезин!».

Франконуң эрге-чагыргага киргениниң хүнү кылдыр санап турар апрель 1-де амыдыралдың аар-берге чоруунга удур демонстрацияже чонну кыйгырып турар хуудустар Барселонага база таратынган. Ол-ла хүнде янзы-бүрү тускай ёзулал-хүндүлелдер болуп турар.

(СЭТА).

ССРЭ-ниң улус ажыл-агыйын катап тургузарының болгаш хөгжүдериниң

ҮШ ДУГААР КҮРҮНЕ ЧЭЭШКИНИ

Беш дугаар ойнаашкын 1951 чылдың февраль 25-те Бобруйск хоорайга болган

Серийлер №№	Облигациялар №№	Ойнаашкынын хемчээ рубль-биле	Серийлер №№	Облигациялар №№	Ойнаашкынын хемчээ рубль-биле	Серийлер №№	Облигациялар №№	Ойнаашкынын хемчээ рубль-биле	Серийлер №№	Облигациялар №№	Ойнаашкынын хемчээ рубль-биле
040010	47*)	1.000	045093	48*)	1.000	049241	24*)	1.000	055497	30*)	5.000
040047	1—50	200	045151	1—50	200	049290	48*)	10.000	055559	1—50	500
040179	1—50	200	045173	24*)	1.000	049468	34*)	1.000	055663	03*)	1.000
040247	1—50	200	045185	29*)	1.000	049658	09*)	1.000	055738	1—50	200
040348	1—50	200	045475	22*)	1.000	049892	1—50	200	055759	34*)	1.000
040417	4*)	5.000	045670	39*)	1.000	050009	16*)	1.000	055768	39*)	1.000
040478	11*)	1.000	045755	12*)	1.000	050197	23*)	5.000	055917	1—50	200
040516	44*)	1.000	045812	42*)	1.000	050247	43*)	1.000	056005	1—50	200
040576	1—50	200	045861	04*)	1.000	050418	22*)	1.000	056101	47*)	1.000
040730	10*)	1.000	046099	1—50	200	050432	1—50	200	056186	1—50	500
040753	38*)	1.000	046260	1—50	500	050566	1—50	500	056210	1—50	200
041008	1—25	200	046289	44*)	1.000	050609	29*)	1.000	056397	1—50	200
041288	1—50	200	046325	1—50	200	050706	45*)	10.000	056443	1—50	200
041403	07*)	10.000	046501	15*)	1.000	050825	29*)	1.000	056567	1—50	200
041685	20*)	1.000	046579	1—50	500	050838	35*)	1.000	057076	13*)	1.000
041703	47*)	1.000	046815	29*)	1.000	050965	44*)	1.000	057092	10*)	1.000
041782	1—50	200	046867	24*)	1.000	050936	33*)	10.000	057436	1—50	500
041905	05*)	1.000	046883	46*)	1.000	051120	33*)	1.000	057499	21*)	1.000
042309	49*)	1.000	046914	1—50	500	051521	1—50	200	057789	05*)	1.000
042298	1—50	500	046991	06*)	1.000	051531	47*)	1.000	057805	0*)	1.000
042648	07*)	5.000	047051	1—50	500	051840	42*)	5.000	058077	09*)	1.000
042705	13*)	1.000	047415	31*)	1.000	051953	1—50	500	058334	06*)	1.000
042715	18*)	1.000	047511	1—50	200	051960	41*)	1.000	058336	1—50	200
042744	15*)	1.000	047559	04*)	1.000	051970	32*)	1.000	058339	03*)	1.000
042831	02*)	1.000	047575	1—50	200	052350	41*)	1.000	058403	29*)	1.000
042961	24*)	1.000	047642	34*)	1.000	052390	1—50	500	058574	28*)	1.000
043130	05*)	1.000	047705	36*)	1.000	052469	47*)	5.000	058928	1—50	200
043263	1—50	500	047797	08*)	1.000	052799	1—50	200	059069	01*)	1.000
043356	34*)	1.000	047845	41*)	1.000	053163	1—50	200	059184	1—50	500
043502	02*)	1.000	047870	1—50	500	053477	47*)	1.000	059226	03*)	5.000
043643	10*)	1.000	047966	25*)	1.000	053485	1—50	500	059244	1—50	500
043657	32*)	1.000	047967	36*)	1.000	053574	25*)	1.000	059359	39*)	1.000
043727	35*)	1.000	047981	15*)	1.000	053739	1—50	500	059333	1—50	200
043901	43*)	1.000	048178	08*)	1.000	054108	01*)	1.000	059358	41*)	1.000
044107	26*)	1.000	048192	01*)	1.000	054133	43*)	1.000	059398	33*)	1.000
044437	38*)	5.000	048292	42*)	1.000	054434	05*)	1.000	059452	09*)	25.000
044489	1—50	500	048380	1—50	500	054600	07*)	1.000			
044533	30*)	25.000	048485	1—50	200	054739	1—50	200	059476	14*)	5.000
044547	48*)	1.000	048499	12*)	1.000	054864	30*)	1.000	059534	1—50	200
044566	28*)	1.000	048625	37*)	5.000	054884	1—50	200	059571	1—50	200
044784	03*)	50.000	048931	50*)	1.000	055191	23*)	1.000	059629	1—50	200
044961	22*)	1.000	049116	1—50	500	055219	44*)	1.000			
045065	08*)	1.000				055252	39*)	1.000	059659	24*)	1.000
045071	06*)	1.000	049146	12*)	10.000	055254	1—50	200	059936	07*)	1.000

*) Бо сериялардың облигацияларының арткан 49 номерлеринге 200 рубльдин ойнаашкыннары таварышкан.

АЖААЛГА КАССАЛАРЫНЫҢ ТЫВА ОБЛАСТЬ ЭРГЕЛЕЛИ.

РЕДАКЦИЯНЫҢ АДРЕЗИ: Кызыл Щетинкин кудумчузу, бажың 7. ТЕЛЕФОННАРЫ: Харыысалгалыг редакторнуң 3—62; харыысалгалыг редакторнуң оралакчызының, партия амыдыралының, культура болгаш амыдырал, литература болгаш ураан-үүл кылдыстериниң —3—88; харыысалгалыг секретарьниң—3—68; пропаганда болгаш агитация, көдөө ажыл-агый, иштики информация, үлетпүр болгаш ураанкорр, чаа кылдыстериниң, бухгалтериянның —3—65.

Б00681. Облкүүскомнуң типографиязы